

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb**

Boj s korupcí v tuzemské veřejné správě

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Klára KNOTHOVÁ**

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Markéta SANALLA**

Znojmo, 2015

PROHLÁŠENÍ

Bakalářskou práci na téma boj s korupcí v tuzemské veřejné správě jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce.

Ve Znojmě dne 30. dubna 2015

.....

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Markétě Sanalla za poskytnutí odborných rad v průběhu celé bakalářské práce a za věcné připomínky, ochotu a vstřícný přístup během zpracování této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Klára KNOTHOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Ekonomika veřejné správy a sociálních služeb
Název	Boj s korupcí v tuzemské veřejné správě
Název (v angličtině)	Fight against corruption in Czech public administration

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Dílčím cílem práce bude na základě rešerše dostupných zdrojů vypracovat teoretický podklad pro další zkoumání zvoleného tématu. Na základě teoretické části práce bude vypracováno dotazníkové šetření, jehož analýzou budou verifikovány získané poznatky. Cílem práce je vypracovat návrh řešení na částečnou eliminaci korupce ve veřejných státních organizacích a úřadech.

Postup práce:

1. Zpracovat literární rešerši na dané téma
2. Identifikace se sektory nejvíce postiženými korupcí
3. Provést dotazníkové šetření k problematice korupce ve veřejné správě
4. Provést analýzu zjištěných dat a vyhodnotit je
5. Vypracovat návrhy řešení vedoucích ke zlepšení stavu

Metody: Deskripce odborné literatury, statistické metody, dotazníkové šetření, analýza a komparace dat.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v ČR a ČS (1945-2004)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2004. 264 s. ISBN 80-86754-22-7
2. DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít; ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Korupce - projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006, 309 s. Sborníky (Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 28. ISBN 80-210-4062-9; 9788021040625.
3. CHMELÍK, Jan; TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
4. LÍZAL, Lubomír; KOČENDA, Evžen.: *The Paradox of Czech Crusaders: Will They Ever Learn the Corruption Lesson? Corruption and Anticorruption in the Czech republic*, Working Paper 171, CERGE-EI, Praha 2001, 23s. ISBN 80-862-8845-5.
5. PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, a.s., 2007, 192 s. ISBN 80-86861-94-5.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2014

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2015

Klára KNOTHOVÁ
student

PhDr. Markéta SANALLA
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Dušan DOBROVODSKÝ, CSc.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá bojem s korupcí v tuzemské veřejné správě a popisuje v několika zvolených kapitolách definici korupce, její druhy, legislativní ukotvení a protikorupční nástroje pro boj s korupcí. Cílem teoretické části práce je vypracovat podklad pro část praktickou na základě literární rešerše. Praktická část práce byla vypracována metodou sběru dat a hlavním cílem bylo najít návrhy řešení, které povedou ke zlepšení či snížení korupce ve veřejné tuzemské správě.

Klíčová slova: veřejná správa, korupce, korupční jednání, úplatek, protikorupční nástroje, etický kodex, strategie vlády pro boj s korupcí

ABSTRACT:

The bachelor thesis deals with the fight against corruption in the Czech public administration and in certain chapters, it describes the definition of corruption, its types, the legislative and the anti-corruption tools in the fight against corruption. The goal of the theoretical part is to prepare the basis for the practical part based on the selected literature. The practical part is compiled by the data collection method and its main goal is to find possible solutions that could lead to improvements or decrease of corruption in the public administration.

Keywords: public administration, corruption, bribe, anticorruption tools, code of ethics, government's strategy against the fight with corruption

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	CÍLE A METODIKA	10
3	TEORETICKÁ ČÁST	11
3.1	Charakteristika veřejné správy	11
3.1.1	Funkce veřejné správy	11
3.1.2	Činnosti veřejné správy	12
3.2	Definice korupce	14
3.2.1	Druhy korupce	15
3.3	Legislativa	16
3.3.1	Veřejný činitel, úplatek a další trestné činy	17
3.3.2	Pojem úplatek	17
3.3.3	Další trestné činy	18
3.3.4	Jevy na hraně: Střet zájmů a lobbying	18
3.4	Základní pilíře protikorupční strategie	20
3.4.1	Strategie vlády v boji s korupcí v letech 2013 a 2014	20
3.5	Definice etiky a morálky	23
3.5.1	Etický kodex a jeho funkce	24
3.6	Mezinárodní indexy	25
3.6.1	Organizace bojující s korupcí	26
3.6.2	Největší české korupční kauzy	27
4	PRAKTICKÁ ČÁST	30
4.1	Identifikace se sektory	30
4.1.1	Specifická otázka whistleblowingu	32
4.1.2	Právní ochrana whistleblowerů	32
4.2	Oblast dotazníkového šetření	33
4.2.1	Protikorupční program Úřadu práce České republiky	33

4.3	Vyhodnocení dotazníků	34
4.3.1	Dotazník pro zaměstnance veřejné správy.....	34
4.3.2	Dotazníkové šetření pro veřejnost	46
4.4	Návrhy řešení	49
5	ZÁVĚR.....	53
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
6.1	Knižní publikace:	54
6.2	Internetové zdroje:	55
7	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK	57
8	SEZNAM PŘÍLOH	59

1 ÚVOD

Korupce je jedním z nejrychleji rostoucích fenoménů na světě a můžeme ji najít ve všech sférách našeho života. Setkáváme se s ní nejen v soukromém, ale také ve veřejném sektoru. V soukromém jde většinou o úplatky a v posledních letech se můžeme s korupčním jednáním potkat i hojně ve veřejné správě, kde můžeme najít všechny druhy tohoto jednání. Korupce je globální problém, který je v popředí ve většině států na světě. Nejedná se pouze o rozvinuté a ekonomicky vyspělé země, ale také malé rozvojové státy. Nezáleží tedy na typu státního zřízení, jelikož korupční jednání nerozděluje monarchii ani demokracii, právě naopak můžeme ji najít v obou sférách.

Česká společnost se setkává s korupcí skoro v každodenním životě prostřednictvím médií. Pokud vyvstane nějaké korupční jednání u známých politických osobností, objevuje se na titulcích novin po dobu týdnů a někdy měsíců. V nejhorším případě se kauza táhne několik let. Ne pokaždé se ale dozvíme řešení či snahu o eliminaci korupčního jednání. Titulky jsou plny pouze informací, kde nastala korupce, kdo ji zapříčinil a malé informace jak probíhá šetření. V České republice přichází korupce právě do podvědomí občanů s případy kauz expremiéra Davida Ratha, tunelu Blanka a kauza s pražskou Open Card, o kterých je více zmíněno v teoretické části práce.

Společnost v České republice se dostala do stavu, kdy ve většině převládá pouze pesimistické chování a názory. Největším problémem je byrokracie v samosprávách a neustále měnící se koaliční strany. Nejvíce korupčního jednání vyvstává v počátku voleb, jak do zastupitelstev, tak to parlamentu či poslanecké sněmovny. Po každé, když vznikne nějaká nová vládní koncepce, strana se do dvou či tří let rozpadne a to přece jen nemá dobrý vliv na občany České republiky. Přitom je v tuzemsku korupce popsána relativně přesně, kdy o ní hovoří např. tři roky platný zákon o úřednících. Ten za korupční jednání považuje i přinesenou květinu či malou sladkost.

I přesto předseda Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí Jiří Dienstbier věří, že pokud vláda zvládne naplnit své cíle, které si určila, tak musí v několika příštích letech dojít v posunu České Republiky na indexu mezinárodního žebříčku směrem nahoru.

Mezi velice známé patří i případ bývalé úřednice Renaty Horákové na Znojenské radnici, která je na Znojemsku stále živá a právě proto je tento fenomén zkoumán v regionu Znojmo. Praktická část práce je věnována dotazníkovému šetření, ze kterého vyplynou návrhy řešení. Práce se především zabývala výzkumnou specifickou otázkou postoje občanů k nahlašování korupce ve zkoumaném regionu Znojmo. Byla zvolena specifická otázka whistleblowingu, tento proces můžeme vysvětlit jako odhalení nekalého jednání v určité organizaci, většinou je poskytnuta dané instituci informace, a poté nastává bližší prověření a případné zakročení, zda vážně korupce proběhla v dané organizaci. Tyto informace bývají většinou anonymní.

2 CÍLE A METODIKA

Cílem bakalářské práce je na základě dostupných informací vypracovat teoretický podklad pro další zkoumání zvoleného tématu. Dalším cílem práce je seznámit se sektory, které jsou v České republice nejvíce postiženy korupčním jednáním. Na základě teoretické části práce bude vypracováno dotazníkové šetření k problematice korupce ve veřejné správě. Dotazníkové šetření bude zaměřeno na zaměstnance veřejné správy a občany v Jihomoravském kraji. Poté bude provedena analýza zjištěných dat a následovat bude její vyhodnocení. Hlavním cílem je snaha o navržení řešení, které by mohlo napomoci ke zlepšení stavu v boji s korupcí.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části bakalářské práce budou vysvětleny základní pojmy, jako je veřejná správa a její funkce a nástroje, dále korupce a její dělení, formy a druhy. Budou zde využity odborné publikace a internetové zdroje k vysvětlení základních pojmů. Etický kodex pro zaměstnance veřejné správy je obsažen v bakalářské práci v části přílohy. Praktická část bude obsahovat dotazníkové šetření, kdy veškeré odpovědi respondentů jsou zpracovány do grafů, poté následuje vyhodnocení jednotlivých grafů či tabulek. Pomocí grafů bude nastíněna korupční situace ve výzkumné oblasti, kde dotazníkové šetření probíhalo.

V teoretické i v praktické části budou využity metody, které postupně povedou ke zjišťování informací a poté výsledkům. Budou použity české i zahraniční zdroje, bylo pracováno s převážně českými organizacemi a neziskovými organizacemi, které se zabývají bojem s korupcí. V praktické části proběhla metoda sběru dat. Otázky v dotazníkovém šetření byly čistě anonymní s jednou či u dvou otázek více možnými odpověďmi.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Charakteristika veřejné správy

Na začátku práce budou vymezeny základní pojmy, jako definice veřejné správy, formy veřejné správy, struktura, k čemu slouží a systém veřejné správy. Pojem veřejná správa vznikl už v historii a její kořeny sahají až do římského práva.¹ Jeden z expertů na veřejnou správu je Vladimír Čechák, který vypracoval dílo: „Vývoj veřejné správy v ČR.“

V současné době můžeme najít mnoho definic veřejné správy, jako jedna z nejznámějších se uvádí od Pavla Káňi, který říká: „Veřejná správa je správa lidské společnosti zorganizovaná ve stát se státním zřízením.“ (Káňa, 2004, s. 11) Zde jako veřejnou správu chápeme území státu, obce, kraje, správu veřejných financí, kde jako hlavní bod je rozpočet, správa věcí, ke kterým má veřejnost vlastnická práva, které můžeme rozdělit na movité, což jsou například dopravní prostředky a nemovité, to může být komunikace. Správa užívání veřejných objektů a zařízení, sem zařadíme přírodní zdroje.

3.1.1 Funkce veřejné správy

Veřejnou správu charakterizují její funkce, které můžeme rozdělit do 5 skupin:

- Jako první můžeme označit funkci mocenskou, která má charakter donucující, kdy veřejná moc je schopna zasahovat a ovlivňovat chování společnosti svým směrem. Autorita je středem veřejné moci. Veřejnou moc je možno rozlišit na centrální, kterou dále rozdělujeme na moc výkonnou, zákonodárnou a soudní. Tyto moci si rozebereme později v této práci. Druhá pak je necentrální, která se věnuje územní samosprávě, o které rozhoduje stát.
- Jedna z dalších funkcí je ochranná, která má charakter zajišťovací, má na starosti veřejný pořádek, vnitřní a vnější ochranu a bezpečnost. Orgány veřejné správy jsou zaměřeny na ochranu občan a obranu státu a jeho bezpečnost.

¹ z latinského překladu *administratiorei publica*

- V organizační funkci, kdy například můžeme rozdělit území státu na státní správu, kde záleží na podřízenosti a nadřízenosti. Centrálním orgánem státní správy jsou ministerstva. Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, jako vyšší územní samosprávné celky označujeme kraje. Článek 101 říká: "vyšší územní samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem."
- Regulační funkce, kde základem by měl být systém řízení založený na politickém pluralismu.² Lidé by měli být vůči sobě tolerantní, měli by spolu komunikovat a navzájem se podporovat. Dohromady se pak vytvoří jedna souhrnná a sdružená společnost.
- Služby veřejnosti, to jsou takové služby, které jsou konány ve veřejném zájmu. Veřejná správa je vykonávána hospodárně, řeší společenské problémy a snaží se rozvíjet společnost. Můžeme sem zahrnout například služby pečovatelské, sociální, ekonomické a finanční. (Káňa, 2007, s. 12)

3.1.2 Činnosti veřejné správy

Veřejná správa zahrnuje státní správu, která má vedoucí postavení. Dále samosprávu, která je pověřena daným zákonem k výkonu veřejné správy. Hlavně na úrovni územní samosprávy, která je mnohdy nazývána jako veřejná samospráva. Činnosti a jak je veřejná správa organizována její zásady můžeme najít u demokratických států v Ústavě popřípadě v zákonech. Veřejná správa má největší podíl ve výkonu veřejné moci což je moc výkonná, ale také samozřejmě souvisí s mocí zákonodárnou a soudní. Veřejná správa je úzce spjata s veřejnou politikou, která využívá jako jeden z hlavních finančních nástrojů veřejné finance, které mají dále ještě další samostatné funkce. (Peková a Pilný, 2002, s. 62)

²Politický pluralismus – společnost je složena z plurality jednotlivců a skupin, které usilují na základě svého sociálního postavení, kulturních odlišností, svých priorit o uskutečnění různých cílů. (Drábová, 2011, s. 44)

Mezi činnosti, které ovlivňují veřejnou správu, řadíme moc zákonodárnou, moc výkonnou a soudní. V ČR je moc zákonodárná vedena Parlamentem, což je ustanoveno i v Ústavě ČR od roku 1993. Parlament je rozdělen na dvě komory, Poslaneckou sněmovnu, která byla ustavena 1. 1. 1993, která má 200 členů, kteří jsou vždy voleni na dobu čtyř let ve volebních krajích. Senát, který má 81 senátorů, kteří jsou voleni na období 6 let, ale zde je výjimka, kdy každé 2 roky se mění jedna třetina senátorů, tím vlastně také funguje kontinuálně. Volby mají charakter dvoukolový, aby zvolený senátor vždy dosáhl nadpolovičního podílu odevzdaných hlasů. (Čl. 15–53 Ústavy)

Moc výkonná je v rukou prezidenta České Republiky, který je volen vždy na 5 let a může být zvolen pouze dvakrát za sebou. Dále moc výkonná pojednává o vládě, ministerstvech, správních úřadech a státním zastupitelství. Patří sem právě i ustanovení o orgánech územní samosprávy. (Čl. 54–80 Ústavy)

Moc soudní, do které řadíme vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. Můžeme rozlišit 4 druhy soudů, které se právě liší podle pravomocí na civilněprávní, trestněprávní, správněprávní a ústavněprávní. Ústavní soud má na starost rozhodování o rušení předpisů orgánů veřejné správy. (Čl. 81–96 Ústavy)

V dalších rozsáhlejších souvislostech lze rozlišit činnosti, které ovlivňují chod veřejné správy. Podle Jitky Pekové a Jaroslava Pilného to jsou volené orgány na příslušném vládním stupni, což je ústřední vláda a volené orgány na úrovni místní vlády. Dále na nižších úrovních některé, dalo by se označit nadřazené orgány, jako parlament svou zákonodárnou mocí, ústřední vláda, která může rozhodovat v mezích zákonů, a dále třeba krajský soud ve vztahu k obcím.

Některé další orgány moci výkonné a soudní, do této skupiny řadíme například správní soudnictví, někdy také ale i civilní a trestní soudnictví. Kontrolní orgán, který je důležitý v rámci veřejné kontroly. Občanská kontrola, občan daného státu má povinnost ji dodržovat a provádět například na účastech zastupitelstev. (Peková a Pilný, 2002, s. 63)

3.2 Definice korupce

S korupcí se potýkáme už celé desetiletí, ale až v posledních letech je toto téma velice rozšířené. Můžeme říct, že korupce je jeden z největších problémů se kterým se nejen Česká republika, ale i celý svět musí potýkat. Publikace se začaly objevovat až státní organizace a vládní orgány si začali všímat ekonomických ztrát, které vznikly díky korupci. Když si rozebereme slovo korupce, zjistíme, že pochází z latinského jazyka a vychází ze slovního základu rumpere, což můžeme do českého jazyka nejlépe přeložit slovesy zlomit, rozlomit, přetrhnout. Další latinský výraz corruptus poté označuje dopad takového zlomu a způsobuje to, že by mělo dojít ke změně názorů a postojů člověka. (Transparency International, 2008, s. 18).

Pojem korupce nelze snadno definovat, i když můžeme najít nespočet definicí v odborných či vládních publikacích, nemáme jednotnou definici.³

Viz níže.⁴ V tomto případě se jedná o politiky či úředníky veřejné správy, kteří získají moc a oprávnění vykonávat určitou činnost v těchto funkcích, kteří se poté, ale nezákonně obohacují, když zneužívají dané pravomoci pro vlastní zisk. (Transparency International, ©2015)

⁵Tento výrok by už v dnešní době neměl platit, jelikož většina států má demokratickou formu vedení, kde nikdo už absolutní moc nemá, přestože žijeme v 21. století vidina po absolutní moci se objevuje ve všech sférách lidského života, i když třeba jen na zlomek vteřiny.

³Jedna z nejrozšířenějších definic je známa od amerického autora Josepha Nye, která říká, že korupce je „chování, které se odchyluje od ‘formálních povinností’ veřejné role pro soukromé (osobní, rodinné nebo skupinově orientované) zájmy, pro finanční nebo statusový zisk, a dále jakékoliv chování, které porušuje pravidla za účelem zvýšení soukromého vlivu.“ (Dančák, Hloušek a Šimíček, 2006, s. 85.)

⁴ Mezinárodní organizace Transparency International říká, že „korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého soukromého prospěchu.“

⁵V roce 1887 Lord Acton napsal v dopise Mandellu Creightonovi: „moc korumpuje“ a k tomu také dodal že, „absolutní moc korumpuje absolutně.“

3.2.1 Druhy korupce

V odborných publikacích můžeme dohledat rozdílné členění korupce, jedno z nejjednodušších je rozčlenění podle velikosti na malou a velkou korupci.

- Malá administrativní korupce, také nazývána často jako byrokratická, je přímým opakem velké korupce, protože je podstatně méně nebezpečná. Do této korupce spadá uplácení malých úředníků, kdy účelem je obstarat si nějakou výhodu pro toho kdo uplácí, nebo také podplácení u dopravních policistů. Výše úplatků je značně menší než u velké korupce nebo u lobbistů, o tom ale budu mluvit později. Většinou je zde zúčastněno více osob. Mnoho demokratických zemí bere tuto „malou“ byrokratickou korupci jako už součást jejich fungování státu, která patří do jejich kultury. (Vymětal, 2006, s. 14) Korupční příležitosti jsou nacházeny a vytvářeny v takových systémech, kde chybí kontrola a dohled.

- Velká korupce, která je v posledních letech spíše nazývána tzv. „zneužívání veřejných zdrojů“, kde se nejedná pouze o například malé úplatky na úřadech, ale bývá spojována s manažery v nejvyšších vedoucích pozicích a nejvyšších představitelů. Většinou jsou tyto případy hodně dobře utajovány, korumpující i korumpovaný má z této velké korupce velký peněžitý prospěch. Do velké korupce můžeme zařadit jak zneužívání veřejných zdrojů, tak i zpronevěru veřejných zdrojů. Tento druh většinou vzniká jako nějaký skrytý bonus z vyšších pozic pro menší úředníky. Což má vliv na rozsáhlou formu „službiček“ a protislužeb uvnitř podniku a celé veřejné správy.

- Jako jedna ze zemí, která má rozsáhlou komunistickou minulost, se můžeme zmínit i o privatizaci státního majetku, kdy byly zkupovány státní podniky za zlomek původní ceny a poté byly stejně nevyužity a odstaveny buď ke krachu, nebo k likvidaci. Jako další druh velké korupce označujeme zneužití moci při udělování veřejných zakázek, kterému se daří ve všech sférách korupce. (Transparency International, 2008, s. 22)

- Klientelismus společně s nepotismem a prodejem pozic patří k nejnebezpečnějším druhům korupcí. Termín klientelismus pochází z latinského slova cliens (v českém překladu poslušný). Podle odborných knih je: „založený na vztahu

mezi závislými klienty a jejich patronem“. Hlavním znakem je, že obě zúčastněné strany ví, že si nejsou rovny a nemají stejné postavení vůči sobě. Vztah proto probíhá ne na neosobním tržním typu, ale na vzájemné věrnosti a důvěře mezi oběma stranami, a nastává protekce a určití lidé jsou zapojeny do různých klientských sítí.

Podle ministerstva vnitra je nepotismus prosazování lidí do určitých vyšších pozic ve společnosti, většinou na velice prestižní pozice, které jsou tam dosazovány z rodinných či známých kruhů. Tito tzv. „oblíbenci“ potom rozhodují o ekonomických a politických věcech. A v neposlední řadě prodej pozic, kdy se díky velice hodnotné a peněžité sumy dostane jedinec do lukrativních pozic formou placené protekce. Ten potom může rozhodovat o personálních otázkách a zase si dosazuje do ostatních pozic zaměstnance, kteří mu nabídnou větší úplatek. (Transparency International, 2008, s. 22)

Tyto tři druhy, klientelismus, nepotismus a prodej pozic postupně přerostou v jeden velký korupční systém, kdy už samy fungovat nemohou a jsou na sobě závislé. Označují se jako statecapture (kdy soukromé subjekty se snaží vést stát.) Jsou to organizace, jedinec nebo skupina firem v soukromém i veřejném sektoru snažící se doslova převzít stát a ovládat ho. (Frič, 1999, s. 101)

3.3 Legislativa

V právních normách České republiky nemáme jednotně definovaný pojem korupce. Jeden z nejvíce rozšířených typů korupce, který se označuje jako úplatkářství, nese takové znaky, které jsou podobné korupci. Právní vymezení úplatkářství je možné najít v trestním zákonu. Podle trestního zákonu rozlišujeme §160 jako trestní čin přijímání úplatku, § 161 podplácení, což je „nabízení úplatku“ a §162 jako nepřímé úplatkářství. Původní trestní zákon, který platil do konce roku 2009, obsahoval ještě ustanovení o takzvané účinné lítosti, který byl zakotven v § 163, znamenal, že občan, který byl o úplatek požádán, aby ho nabídl nebo slíbil, by měl dojít k příslušným orgánům České republiky, kde je možnost že ten občan „pachatel“ bude mít zajištěnou ochranu a lidé budou motivováni k oznamování těchto případů. Znaky korupčního jednání jsou také ukotveny v úmluvách, jako jsou Občanskoprávní úmluva o korupci a Trestněprávní úmluva o korupci.

3.3.1 Veřejný činitel, úplatek a další trestné činy

Obsahem této kapitoly bude vysvětlit pojmy veřejného činitele, úplatku, a dalších trestných činů.

Trestní zákon má jasně definovanou definici veřejné činitele, která je zakotvena v obecné části v § 89 odst. 9. Podle (Transparency International, 2008, s. 29) jde o: „výčet funkcí, povolání či zvláštních postavení, které status veřejného činitele zakládají.“ I když se během let různě měnila, je obsažena v trestním zákonu již od samého počátku. Do role veřejného činitele je tedy volen úřední pracovník veřejné správy mezi, který má velké pravomoci, takže když dojde k jeho porušení, nastává velké nebezpečí. Mezi orgány samosprávy, které sem řadíme, patří například krajské a obecní zastupitelstva, rada obce a rada kraje. Odpovědný funkcionář nebo pracovník může být volený nebo ustanovený pověřený do své funkce. Někteří pracovníci České pošty či církevní funkcionáři se mnohdy nazývají veřejnými činiteli, avšak jimi nejsou.

3.3.2 Pojem úplatek

Charakteristika úplatku byla v roce 1999 vložena do trestního zákona spolu s definicí veřejného činitele. Trestní právo má definované, co je úplatkem. Proto zákon §162 obsahuje jednotnou definici úplatku, která říká: „neoprávněné výhody spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok“. Podle Transparency International se jedná o peněžité či jiné movité služby, dále protislužby charakteru legálního ale i korupčního.

Ty, co se stanou teď nebo ty co jsou přislíbené do budoucnosti. Jakákoliv hodnota úplatku je trestná, nezáleží na částce. I když pro určení nebezpečí pro společnost je výše jedna z kritérií pro určení druhu a délky trestu. Vůbec nejvýše je posuzováno „brání“ úplatků v oblasti soudní moci, kde je zakázáno přijímat jakékoliv úplatky i v té nejmenší možné výši. Vykonávání těchto funkcí bez úplatku by mělo napomoci k čistému vedení demokratického státu. (Transparency international, 2008, s. 33-34)

3.3.3 Další trestné činy

Rozlišujeme ještě další skupinu trestných činů, které nesou stejné znaky jako korupce, ale nespádají pod úplatkářství. Hlavně jde o dva trestné činy, které jsou založené na pojmu veřejného činitele a to podle trestního zákona: „ (§158) zneužívání moci veřejného činitele a (§159) maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti.“ Tyto činy můžeme rozeznat od úplatkářství tím, že jejich pachatelem může být jen samotný veřejný činitel. (Chmelík, Tomica, 2011, s. 13)

Pokud má pachatel komplice či nějakého spolupachatele, ten už je brán jinak. K tomu, aby byl trestní čin naplněn, musí vzniknout nějaký motiv či popud za k obstarání nějakého nelegálního zisku. Za tento kriminální čin je možno v nejhorším případě dosáhnout trestu desetiletého odnětí svobody. K takovým běžným trestům můžeme zařadit (§178) což je neoprávněné nakládání s personálními údaji, kdy většinou na oplátku se očekává nějaká protislužba většinou ve formě krádeže nějakých osobních údajů z rejstříku. Od roku 2002 je také uzákoněn zákaz o padělání lékařských zpráv a posudků (§ 175b). (Transparency International, 2008, s. 38-40)

3.3.4 Jevy na hraně: Střet zájmů a lobbying

Obsahem kapitoly je vysvětlení, co tyto pojmy znamenají, proč se označují jako na „hraně“, nejsou označovány jako korupce, ale blízce s ní souvisí, proto je řadíme do stejné skupiny. O střetu zájmů mluvíme tehdy, když vykonávaná funkce se dostává do rozporu se soukromým zájmem té osoby, která tuto činnost buďto vykonává nebo je v jejím vedení. Tato situace se může objevit jak v soukromé tak ve veřejné sféře. Střet zájmů není korupcí, pouze může nastat malý krok k tomu, že později nastane korupce. Nastává ztráta důvěry či ohrožení pokud není jasně a důrazně vysvětleno, zda došlo ke střetu zájmu nebo ne. (Kudrycka, 2004, s. 42-44).

Kvůli tomuto důvodu ve vyspělých zemích musí být jasně upraveno jednání zaměstnanců na úradech a volených představitelů samospráv, aby k žádným střetům zájmů nedocházelo. Na správních úradech je upraven střet zájmů tak, že zaměstnanci musí být vždy seznámeni s tím, co je střet zájmů, kdyby nastal, jak se zachovat, jaké okolnosti by střet mohly způsobit, někde jsou zakázány určité činnosti, při reálném

střetu zájmu jsou srozuměni o podjatosti, a v některých situacích může nastat i post-funkční omezení, což je zákaz pracovat v jiném podniku na stejné vedoucí funkci, kterou zastával, doba je dána od pár měsíců po pár let. Většinou to bývá doba 1 roku, kdy poté volený zástupce či úředník nesmí pracovat u jiné firmy, kterou dříve hodnotil nebo se kterou nepřímo pracoval. Tento zákaz by měl předejít krádeži důvěrných a tajných informací firmy. (Transparency International, 2008, s. 125)

První zmínka termínu „lobby“ pochází z prostředí amerického kongresu ke konci 19. století, kde zástupci různých politických stran v předsálí (což je v anglickém překladu lobby) kongresových budov, obtěžovali kongresmany, a snažili se jim doslova „vnutit“, aby v nějakém konkrétním případě hlasovali buď pro, nebo proti, což se časem změnilo na ještě rozsáhlejší formu, kdy novináři se snažili zjistit informace, k poskytování podpory jak politické tak značně finanční. Později tato aktivita spadala až k podplácení, což hlavně i díky tomu si lobbying získal tak špatnou pověst. Od této doby jsou v USA přísná pravidla, která vyžadují oficiální registrace a různé kodexy. (Hamšík, in Dančák, Hloušek a Šimíček, 2006, s. 87-88).

Transparency International vidí lobbying jako prosazování zájmů skupiny lidí při politických procesech při schvalování důležitých legislativ pro chod daného státu. V demokratických státech je lobbying považován za legální činnost a na celém světě se tomu věnují profesionální lobbyisté. Při provozování lobbyingu existuje velké nebezpečí, že ponese znaky korupce, protože lobbyisté obstarávají pro své klienty částky, které dosahují obrovských peněžitých rozměrů. Proto státy ve světě se snaží, jak jsem už zmínila výše, zavést různé praktiky a pravidla, které by tuto činnost udělaly kontrolovatelnou a průhlednou. Jedno z pravidel je například povinné zapisování lobbyistů do rejstříku a také jaké jsou jejich příjmy. (Transparency International, 2008, s. 27).

Podle Martina Hamšíka by správná definice lobbyingu měla obsahovat, jaké jsou cíle lobbyingu a těch co to provozují, rozlišení lobbyistů, jak se lobbying chová ke korupci, na lobbyisty, kteří se dělí na komerční, na ty co to nekonají ve vlastním zájmu a na ty, co to konají právě jen ve vlastním zájmu. (Hamšík, in Dančák, Hloušek a Šimíček, 2006, s. 88).

Nejlepší shrnutí těchto bodů obsahuje definice od evropského odborníka Luigiho Graziana, který se zabývá problematikou lobbingu na mezinárodní úrovni, a ten chápe jev jako: „specializovanou a odbornou reprezentaci prostřednictvím široké škály prostředků, které v zásadě vylučují korupční výměnu služeb, ve své povaze velmi odlišnou od obecné nesespecializované reprezentace, kterou zajišťují volení zástupci.“ (Graziano, 2001, s. 43)

3.4 Základní pilíře protikorupční strategie

Souhrn nástrojů uplatňovaných v boji proti korupci tvoří protikorupční strategii.

Podle Zemanovičové je protikorupční strategie: „souhrnem nástrojů a procesů, které umožňují dostat se z jednoho bodu korupční rovnováhy do jiného rovnovážného bodu s nižším rozsahem korupce“. Což se dá pochopit jako neustálý boj proti korupci, který je stále aktivní pohybující se systém posunující se z jednoho kroku do druhého, a rozdíl mezi těmito kroky je rozsah korupce ve fungování systému. Je zde riziko toho, že když nastane odhalení a to dané korupční jednání bude sankcionováno. (Zemanovičová, 2004, s. 18).

Dne 16. ledna 2013 byla vládou České republiky schválena nová Strategie vlády v boji proti korupci na období v letech 2013 a 2014. Poprvé si celou analytickou část nechala vláda zpracovat. Transparency International vypracovala na základě objednávky od Úřadu vlády celou analytickou část s názvem "Korupce v České republice a její vnímání". Organizace rozdělila zásadní strategické směry protikorupční politiky následovně.

3.4.1 Strategie vlády v boji s korupcí v letech 2013 a 2014

1. Profesionizace veřejné správy - Nekvalitní fungování veřejné správy a politických stran je jeden z hlavních bodů na pomyslném žebříčku největších příčin vzniku korupce v České republice. Na prvním místě stojí vždy kvalitní veřejná správa. Státní úředníci by měli mít širokou kvalifikaci, přehled a motivaci, aby se státní správa stala efektivní v dlouhodobém měřítku. Měly by být zavedeny koordinační procesy, velice časté kontroly, jak státních úředníků, tak nad transparentností ve veřejné správě.

Zaměstnanci státní správy musí být poučeni o postupech a rizicích korupčních procesů, jak jim předejít, a když taková situace nastane tak jak ji řešit a dále na jaký orgán se obrátit. Všichni musí být srozuměni s pojmem střet zájmu. (Korupce, © 2013-2014)

2. Nakládání s veřejnými prostředky - Zneužívání veřejných prostředků pro různé nelegální a organizované činnosti je největší a hlavní problém v České republice. Různé skupiny se snaží získat peníze právě z veřejných zakázek, státních dotací a fondů. Nejvíce korupčního jednání můžeme nalézt u hospodaření v zastupitelstvech krajů, obcí, které jsou z velké části spoluvlastněné státem.

Organizace Transparency International označila jako nejdůležitější tři věci jak předejít korupčnímu jednání: "účelnost, hospodárnost a efektivnost, které ukazují jasné a kvalitní pravidla, odpovědný management, efektivní kontrolu a vysokou míru transparentnosti." (Korupce, ©2013-2014)

Je velice důležité kontrolovat, aby peníze z Evropských fondů, které byly vydány na projekty a různé programy dospěly do konečného stavu a proběhly pod zákonným rámcem.

3. Posilování protikorupčních nástrojů v soukromém sektoru - Je zjištěno, že kde se protíná veřejný sektor se soukromým, dochází ke korupčnímu chování. Bohužel není podloženo, z kolika procent je soukromý sektor zodpovědný. Je důležité podporovat průhlednost soukromého sektoru a dodržování sankcí za korupční činy. Musí být podporovány protikorupční nástroje, jako jsou whistleblowerské linky, protikorupční audity, etické kodexy a otevřené informace.

4. Posilování politického systému a zvyšování transparentnosti politických stran - Jak už bylo zmíněno, jako jeden z nejčastějších důvodů pro korupci v České Republice je nekvalitní fungování politických stran. Chyba je, jak na straně financování politických stran, ale i o vnitřní hlavní procesy. Například voliči musí být vždy seznámeni s celou volební kampaní, nesmí být žádné informace zamlčeny ze strany státu, zde se hodí poukázat na kupování hlasů ve volbách. (Korupce, © 2013-2014)

5. Odhalování, vyšetřování a stíhání korupce - Za poslední léta došlo k výraznému posunu při odhalování a vyšetřování korupce, zvláště u typu velké korupce. Lidé se přestali bát nahlašovat orgánům korupci. Orgány se musí snažit, aby na prvním místě byly trestány ty nejzávažnější organizované typy korupce. Využívat více speciální nástroje, které jsou například odposlech, bývalý spolupracující obviněný.

6. Posilování protikorupčního klimatu v české společnosti - Nejdůležitější je pobídnout občany, aby se snažili vystupovat proti korupčnímu jednání, pokud se s ním setkají tak nejlépe je nahlásit výkonným odborům. V posledních letech vládne velká pasivita z pohledu občanů ke státu, kdy neustále se měnící se politické strany nevypadají právě nejlépe a občané se bojí a přestávají poté starat o dění v České Republice. Velká většina je proto také přesvědčena, že jediným nositelem je stát.

Podle Transparency International je pasivita, způsobena nejvíce případy, kdy: "je trestán či alespoň znevýhodňován ten, kdo proti konkrétním doloženým případům korupce vystupuje, zatímco nositelé nejnebezpečnějších forem korupce profitují a posilují si své postavení." Proto by měla být zajištěna ochrana pro whistleblowery, a měla by jim být nabídnuta pomoc nebo odpovědi.⁶

7. Vytvoření kapacit pro monitoring korupce - Státní i nestátní organizace musí mít zajištěnou dostatečnou kontrolu, které budou zabezpečovat korupční prostředí v České republice, bude poskytovat poradenství občanům jejich motivaci pro boj s korupcí.

8. Posilování transparentnosti veřejného sektoru - Zákon o svobodném přístupu k informacím říká: "posilování transparentnosti fungování veřejného sektoru je hlavně jen otázkou potřebné legislativy," hlavně také pravidelné kontroly veřejného a průhledného jednání ze strany manažerů veřejného sektoru. (Korupce, © 2013-2014)

⁶M. P. Miceli a J. P. definují whistleblowing: "jako označení pro případy, kdy stávající nebo bývalý zaměstnanec nějaké organizace – whistleblower, tedy „ten, kdo hvízdá na píšťalku“ – upozorní instituci nebo orgán oprávněný k zakročení na nelegitimní, neetické nebo nezákonné praktiky na pracovišti."

3.5 Definice etiky a morálky

V této kapitole budou vysvětleny termíny etika a morálka, protože velice blízce souvisí s tématem korupce. Oba pojmy mají velice podobný základ, jen se na ně díváme z jiného pohledu. Etika bývá velice často označována jako vědní disciplína, která se zabývá mravními hodnotami a jeho jednáním. Proto se dá říci, že předmětem etiky je morálka. (Doležal, Máchal a Lacko, 2012, s. 412-414)

Dílo Alana Lawtona si odpovídá na otázky, jak se jedinci rozhodují, jaké to má důsledky na organizaci či samotného jedince a zda je to jednání eticky korektní. Úředníci veřejného sektoru musí řešit případy, kde výsledek se netýká jen jejich blaha, ale má hlubší význam i pro další zaměstnance. Je potřeba se zaměřit na dodržování etického kodexu při rozhodování. Pragmatický přístup k etice se zabývá spíše tím, co je užitečné, než co je ideální. Jak už bylo zmíněno, morálka úzce souvisí s etikou, proto je brána jako snaha, přinejmenším řídit něčí chování s těmi nejlepšími zájmy pro celou společnost. (Lawton, 2012, s. 16)

Etika určuje hranice požadovaného chování, které dále pomáhají řešit nestandardní situace určitého subjektu. Nejčastěji se etický kodex uplatňuje u zaměstnanců veřejné správy, státní správy lékaři, novináři, právnické a advokátní komory, dále svůj vlastní kodex mají i pracovní agentury, pojišťovny, realitní agentury a občanské poradny. (Bosston, ©2008)

V etickém rozhodování by se mělo dbát na kvalitní informace, spolehlivost z jakých zdrojů jsou informace čerpány, měly by být vyslyšeny všechny argumenty a přítomné strany. Rolný, sestavil pomůcku k řešení těžších etických problémů etického chování, kterou nazval "Obecné zásady rozhodovacích procesů etického charakteru", kde uvádí, jak dodržovat normy etického chování, aby nedošlo k rozepři s naším vlastním svědomím, aby nebylo porušeno morální chování, a lidské vlastnosti jako čestnost a úcta k jinému člověku. Řešení by mělo být použito jako model pro další případy, proto by mělo vyjít vždy pozitivně. (Rolný: 1998)

3.5.1 Etický kodex a jeho funkce

Transparency International popisuje etický kodex jako jeden z nejdůležitějších vnitřních dokumentů, které se skládají z hodnot, procesů a cílů. Etický kodex je chápán jako systém vytvořený na základě společného konsensu všech prvků systému. Etický kodex stanovuje cíle, které dále sleduje, řídí se postupy, které naplňuje a hodnoty, podle kterých je systém řízen. Etický kodex je veřejně přístupný všem občanům, proto se ve všech činnostech může podřizovat etickým postupům. Někdy je etický kodex mylně nahrazován za organizační řád, je pouze jen jeho doplňkem, a není možné ho nahrazovat.

Všichni zaměstnanci jsou srozuměni s etickým kodexem, proto poté vládne jednotná podniková kultura, kde všechny prvky, vnitřní i vnější spolupracují a konají v souladu. Zaměstnanci se mohou kdykoliv obrátit na etický kodex a ten by jim měl pomoci jak se zachovat. Prevence je jedna z nejdůležitějších funkcí etického kodexu. Etické kodexy jsou používány v boji proti korupci. Snaží se utvořit takové prostředí, které bude předcházet vzniku korupčního chování. Etický kodex funguje i v procesu rozhodování, například jaké sankce udělit tomu kdo poškodil systém a dopustil se korupčního jednání. (Transparency International, 2008, s. 110)

3.5.1.1 Vlastnosti etického kodexu

Existuje několik hlavních vlastností, které by každý úspěšný etický kodex měl mít. Za prvé, je nejdůležitější srozumitelnost, vždy všechny dokumenty by měly být psány jednotně a srozumitelným jazykem aby dokázal navést zaměstnance na správnou cestu. Měl by fungovat jako vodítko pro zaměstnance, proto by neměl obsahovat právnické "poučky", aby se dal snadněji pochopit. Tímto se dá navázat na další bod a to je sdělitelnost, celý systém musí být srozuměn s kodexem, ale musí ho i pochopit, aby ho mohl dále vysvětlit.

Specifičnost, je další významná vlastnost. Vždy je jeden etický kodex pro jednu společnost. Není možné jej použít pro vícero firem či společností. Každá společnost má jiné poslání či vize, proto je možné se při tvorbě etických kodexů jen inspirovat. Etický kodex musí být aktuální, staré a neaktuální dokumenty postrádají účinnost, proto se

musí systém a organizace účastnit pravidelných školení. Poslední vlastnost, ale stejně důležitá je vynutitelnost, která říká, jak postupovat při porušení kodexu. Kodex sice není právní dokument, ale lze přikládat k jiným právnickým smlouvám. Při porušení etického kodexu či jeho nedodržení rozhoduje komise, která je speciálně sestavena ze všech složek systému. (Transparency International, 2008, s. 114)

3.6 Mezinárodní indexy

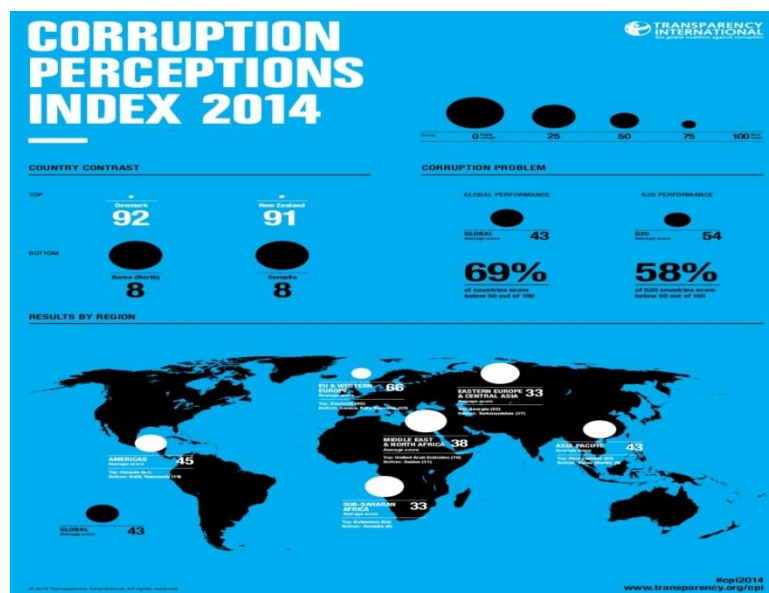
Jako jeden z nejlepších měřících přístrojů se považuje: Index vnímání korupce ⁷ a je vydáván Transparency už od roku 1995. Má na starosti vnímání korupce, dívá se na něj z hlediska subjektivního. Index CPI se zaměřuje na veřejný sektor, ve kterém porovnává a dále řadí státy podle stupně korupce, soustřeďuje se hlavně na korupci politiků a úředníků ve státní a veřejné správě. Od roku 2012 přišla Transparency s novým systémem, který je celkově jednodušší a srozumitelnější pro občany. CPI ovlivňují i rozdíly mezi evropskými a neevropskými státy. ČR se obsadila v roce 2014 na mezinárodním žebříčku na 53. místě, s 51 body. Zde se hodí poukázat, že i stejného výsledky dosáhly i Gruzie, Malajsie, Samoa, Slovensko a Bahrajn.

Index plátců úplatků ⁸ je dalším z indexů pro měření korupce. Tento index byl poprvé vydán roku 1999, je dalším indexem, který srovnává země na celosvětovém žebříčku. Index BPI srovnává ve svém žebříčku exportující země s jejich sklonem k uplácení. Transparency komise, která je tvořena předními specialisty na korupci dohlíží na vytváření žebříčku. (Transparency, ©2015)

⁷ v anglickém originále (Corruption Perception Index, zkratkou CPI)

⁸ v anglickém originále (Bribe Payers Index, zkratkou BPI)

Obrázek 1 Index korupce za rok 2014

Zdroj: TransparencyinternationalUkraine, ©2012-2015

3.6.1 Organizace bojující s korupcí

Organizace Růžový panter

Organizace se považuje za jedinou nevládní protikorupční neziskovou organizaci, která funguje už více jak deset let a není dotována ze státních dotací a grantů. Vznikla už roku 2002, a od té doby se snaží monitorovat korupční jednání v České republice. Organizace Růžový panter je vymezená zákonem, kvůli tomu, že není státní institucí, nemůže přímo spolupracovat například s Policií České republiky, ale může je kontaktovat a poté s nimi komunikovat. (Petrovský, 2007, s. 106)

Organizace se snaží zaměstnávat tým odborníků, udržovat kontakt s médii, stále se zlepšovat a rozšiřovat. Hlavní důvod, proč Růžový panter nepřijímá a odmítá státní prostředky, je aby nedošlo ke střetu zájmu, proto čerpá jen finanční prostředky, které jsou složeny ze sponzorských darů firem nebo veřejnosti. (Růžový panter, ©2002-2015)

Organizace Oživení

Organizace Oživení funguje už od roku 1997, mezi jeho hlavní činnosti patří poradenství, odborné analýzy, semináře, školení, a určitě také propagace vlastních

aktivit. Oživení se snaží zajistit transparentní veřejnou správu a zajištění demokratické společnosti. Organizace má na starosti program Bez Korupce, který zabývá odhalování nekalého a korupčního jednání v České republice. Občanské sdružení zpracuje analýzy a program Bez Korupce jeho předmět dále zkoumá a snaží se navrhnout řešení pro korupční jednání. (Bez korupce, ©2013)

(Moderní Obec, 2011, s. 6-7) popisuje kauzu protikorupčních auditů na radnicích. V posledních letech si čím dál více radnic nechává přenastavit a zkontrolovat své systémy, protože se bojí výskytu korupčního jednání. Znojemská Radnice je toho zdárným příkladem.⁹ Hlavní bod, který radnice musí splnit, je to, že po vytvoření auditu, musí implementovat všechny návrhy řešení. Oživení říká: "nejde o audit jako takový, ale spíše o protikorupční poradenství." Nejvíce se audity provádí v městských organizacích při zadávání veřejných zakázek či nakládání s majetkem. Výsledky tohoto poradenství se mohou spíše očekávat do dvou či tří let od auditu.

3.6.2 Největší české korupční kauzy

- Kauza Rath je asi nejslavnější korupční kauzou v České republice, případ středočeského hejtmana je známý nejen u nás v Čechách, ale i v zahraničí, kde média označují kauzu jako největší český korupční skandál od revoluce 1989. Pod jménem Rath si hned každý vybaví velice mediálně propíraný skandál, kdy David Rath byl obviněn ze spáchání trestných činů, přijetí úplatku, podplacení a také zajištění různých výhod výměnou za úplatek. Kauza pokračovala dnes již velice slavnou "krabicí", ve které se nacházelo 7 milionů, jako úplatek, právě pro doktora Ratha, ale podle jeho slov: "byl to šok, o penězích jsem nic nevěděl." David Rath byl propuštěn z vazby pro nedostatečné důkazy, kdy kauza byla stále odročována až na podzim roku 2014. Velice zajímavé je na této kauze to, že je to jediný případ odsouzeného poslance vazebně stíhaným ještě v době jeho mandátu.

Slovenské noviny (Pravda, 2012) okomentovaly kauzu jako: "největší politický skandál, který neustále nabírá na obrátkách." Německé noviny (Frankfurter Rundschau, 2012) ohodnotily Ratha a jeho chování jako: "politický supertalent s manýry Ramba",

⁹ Kauza Znojemské radnice se vyšetřuje od roku 2010, kdy bývalý tajemník Krejčíř, byl stíhán, kvůli brání úplatku, zneužití pravomocí práce na úřadě a zadávání veřejné zakázky a k tomu sjednané výhody.

který má vždy připravenou dokonalou řeč a dokáže vždy v rychlosti vyvrátit jakékoliv otázky na jeho osobu. (Česká televize, ©1996-2015)

- Kauza tunel Blanka - Tato kauza je nejvíce proslulá v hlavním městě republiky, protože to je i místo, kde se tunel Blanka nachází.¹⁰ Hlavní město Praha si nechalo zpracovat analýzu od AK White and Case, pro zjištění důvodu pochybení při miliardovém vyčíslení navíc. Bylo zde obsaženo spoustu možností jak postupovat dále. Velice obsáhlá analýza poukazovala na zadání, na co se zaměřit a jaké následující kroky učinit, aby došlo k úsporám. Tyto kroky byly vyslyšeny, ale nikdy nebyly brány v potaz. Organizace Oživení se neustále snažilo od vedení projektu sehnat informace, Praha je sice podala a odpovídala, ale nikdy ne na uvedené otázky. Oživení se nikdy, ale nedočkalo odpovědi na otázky: "Kdo kontroloval, kdo rozhodl?" Později Oživení uvedlo: "v Praze se většina děje sama od sebe". I když ministerstvo vnitra souhlasilo s otázkami organizace Oživení, analýza, která stála 900 000 Kč, vyšuměla ke konci roku 2012 do ztracena. (Bez Korupce, ©2013)

Shrnutí

Teoretická část bakalářské práce byla zpracována pomocí dostupné literatury. Bylo využito knižních publikací, internetových zdrojů a zákonů. Hlavním téma této bakalářské práce bylo soustředit se na vysvětlení korupce a boji pro ti ní v České republice. První část teoretické části byla soustředěna na veřejnou správu, kde bylo blíže ukázáno na její charakteristiku, činnosti a funkce. V další kapitole už bylo detailněji rozebráno téma korupce, což je jeden z největších problémů posledních let, se kterým se potýká většina států na světě. V podkapitole byly rozebrány druhy korupce, které byly rozděleny na malou (administrativní) a velkou korupci. Další kapitola byla

¹⁰Tunel Blanka je 6 km dlouhý tunelový komplex, který stál 36,9 miliardy. Stavbu tunelového komplexu, naplánoval bývalý primátor Pavel Bém. Během stavby se objevilo spousty nesrovnalostí a k tomu miliardové náklady navíc, která vláda neví jak proplatit. Soutěž na zpracování stavební práce projektu Blanka vyhrála společnost Metrosta v roce 2006 s nabídkou 17,8 miliardy korun, což bylo bez DPH a valorizace. Je rok 2014 a celá konečná cena všech stavebních prací vystoupala 21,5 miliardy, když přičteme valorizaci a DPH vystoupá to na neuvěřitelných 28,9 miliardy korun. Praha platí také dalších osm miliard především za technologické práce. Tunel je dnes o 10 miliard dražší, než město původně plánovalo a to není tunel otevřen. (Krajské listy, ©2013-2015)

věnována právním normám a jejich legislativnímu zakotvení v České republice. Termín korupce nemá jednotnou definici v právních normách. V další kapitole byly blíže přiblíženy pojmy úplatek, veřejný činitel a další trestné činy. Následovaly tak zvané pojmy označované jako "na hraně" - lobbying a střet zájmu. V další kapitole byly popsány základní tři druhy (modely) korupce. Nejdůležitější kapitolou byly protikorupční strategie České republiky, které následovaly. Byly rozepsány strategie vlády pro boj s korupcí v letech 2013 a 2014. Jelikož etika a morálka jsou velkým "pojítkem" k tématu korupce, byla jim věnována další kapitola, kde byly vysvětleny jejich definice a etický kodex. Dále byl prostor věnován mezinárodním indexům, které každoročně sestavují žebříčky korupce. Pro název poslední kapitoly byly vybrány největší české korupční kauzy a blíže popsány.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Na začátku praktické části bakalářské práce budou rozepsány sektory, které jsou nejvíce postižené korupcí v České republice. Následující kapitola bude věnována otázce whistleblowingu a další část bude patřit dotazníkovému šetření, které je rozděleno do dvou dotazníků a jejich vyhodnocení následně do grafů. Poslední kapitola se bude zabírat návrhy řešení.

4.1 Identifikace se sektory

Cílem této tabulky je nastínit instituce v České Republice, které jsou nejvíce ovlivněny korupcí, organizace Transparency zjistila následující procenta globálním barometrem korupce. Data v následující tabulce jsou k roku 2013.

Tabulka 1 Instituce nejvíce postiženy korupcí v České Republice

Politické strany	73 %
Parlament (Senát a Poslanecká sněmovna)	59 %
Soukromý sektor (Obchodníci)	45 %
Soudnictví	52 %
Policie České republiky	54 %
Veřejní představitelé (státní úředníci)	71 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z roku 2013 (Transparency, © 2015)

Z tabulky lze vyčíst, že lidé považují za nezkorumpovanější politické strany v České Republice. Politické strany se budou muset snažit získat podporu od veřejnosti a být znovu důvěryhodní. Boj proti korupci bývá na prvních místech všech nově zvolených stran v České Republice, bohužel skoro nikdy nedojde k jejich naplnění, jelikož strany se buď rozpadnou či nestihnou naplnit jejich zámět před koncem jejich období ve vládě.

Zde si můžeme připomenout spojení stran ODS, TOP 09 a Věcí Veřejných a jejich dohodu a uzavření smlouvy,¹¹ bohužel jejich cíl nebyl nikdy naplněn, jelikož se strana brzy rozpadla a sama měla spoustu korupčních problémů ze svých vlastních řad.

Následuje skupina 71%, která jenom více zvyšuje nedůvěřivost vůči státním úředníkům a celkově veřejné správě. Právě cílovou skupinou budou zaměstnanci veřejné správy a jejich postoj ke korupci.

Policie České Republiky bývá velice často také označována jako instituce, která je jako jedna z nejvíce postižených korupcí. Podle autorů Lízala a Kočendy, je to tím, že policie je hodně často v přímém kontaktu s veřejností. Nedostatečné vzdělání, malá kvalifikace, malá motivace, špatné vedení a management, to vše jsou důvody pro korupci u policie. (Kočenda, Lízal, ©2001)

Tabulka 2 Vývoj CPI indexu za posledních 7 let

Rok	Země	Počet bodů CPI	Pořadí ve světě
	Česká republika		
2014		51	53
2013		48	57
2012		49	54
2011		4,4	57-59
2010		4,6	53
2009		4,9	52
2008		5,2	45

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů Transparency International

Cílem této tabulky bylo zjistit podle statistické metody – analýzy časových řad, jak se vyvíjela korupce v České Republice za posledních 7 let. V tabulce jsou zobrazeny roky 2014-2008. Tabulka je rozdělena do dvou období, první je 2014-2012 a druhé 2011-2008 jelikož se změnila metodika výpočtu

V letech 2014-2012 se změnila metodika, a do celkových výsledků se započítávaly pouze údaje z toho daného roku. V roce 2012 se začala používat stupnice 0-100, kdy

¹¹ Koaliční smlouva o vytvoření koalice rozpočtové odpovědnosti, vlády práva a boje proti korupci

100 je nejlepší výsledek a 0 je nejhorší. V letech 2011-2008 byla ještě používána stupnice 0-10, kde 10 znamená nejnižší výskyt korupce a naopak 0 nejvyšší.

Během let 2010 až 2014 se Česká Republika umístila v rozmezí míst 53. – 57. místa. V minulém roce 2014 se posunula o 4 místa celkově v žebříčku a o 3 body na 51 bodů. Mezi roky 2013 a 2012 byl pouze posun o 1 bod nahoru. Mezi roky 2011-2008 jde vidět postupný sestup, kdy rok 2008 byl se svými 5,2 body na 45. místě. Až do roku 2011 nastával pokles o dvě desetiny ve světovém žebříčku.

4.1.1 Specifická otázka whistleblowingu

Organizace Transparency říká, že neporozumění nahlášení či nedostačující zázemí v České Republice často vede k rozhodnutí korupci nenahlašovat vůbec. Potenciální ohlašovatelé ztrácí jistotu a neví, zda budou či nedostanou nějakou právní ochranu. Většinou až jejich morální hodnoty jim pomohou rozhodnout.

Velice často se whistleblower zaměňuje za policejního informátora. Vůbec tomu tak není, neboť sám whistleblower z nahlášení informace nezíská žádný profit. Je nutno si také uvědomit, že se nejedná o veškeré informace (rozepře mezi kolegy v zaměstnání), ale pouze ty, které jsou protiprávní a odporují etickému chování a morálce. (Transparency, ©2015)

4.1.2 Právní ochrana whistleblowerů

Podle ministra Jiřího Dienstbiera je nutné legislativní zakotvení a zajištění ochrany oznamovatelům a podle něj to bude i jedním z nejdůležitějších programů na rok 2015-2017. Na konferenci k mezinárodnímu Dni proti korupci,¹² ministr a zároveň pověřený předseda vlády pro koordinaci boje s korupcí prohlásil: „věřím, že během funkčního období této vlády bude schválena úprava, která povede k úspoře veřejných prostředků či odvrácení tragických událostí, například v podobě metanolové kauzy, zřízení mostních konstrukcí či exploze muničního skladu.“ Inspirovat by se Česká Republika mohla od svého sousedního státu Slovenska, kde slovenská úprava nabyla účinnosti 1. 1. 2015. (Vláda, ©2009-2015)

¹² Oznamování nekalého jednání a ochrana jeho oznamovatelů (whistleblowerů)

Forma anonymního whistleblowingu je velice osvědčená, nejznámější je internetová komunikační platforma BKMS¹³, díky které zaměstnanci organizací mohou hlásit jejich podezření. Pracovník, který má tuto platformu na starosti, obdrží hlášení a může nadále přes tuto platformu s oznamovatelem komunikovat. Tento systém je založený na tom faktu, že celý rozhovor je udržován jako anonymní. Oznamovatel získá svoji vlastní schránku, kde může vidět, co se nadále děje s jeho oznámením či nadále komunikovat s pracovníkem. (Transparency, ©2014)

4.2 Oblast dotazníkového šetření

Pro oblast dotazníkového šetření byl zvolen region Znojmo, ze kterého byl vybrán jako produkt zkoumání i úřad Práce Znojmo. Dotazníkové šetření bylo také provedeno v obcích Kravsko, Plenkovice, Hluboké Mašůvky, Olbramkostel a Mramotice.

Úřad Práce Znojmo je organizační složkou Úřadu práce České republiky a patří pod krajskou pobočku v Brně. Úřad práce zajišťuje zprostředkování zaměstnání a sociální podporu v hmotné nouzi, dále sociální služby a vyřizuje příspěvky na péči. Řadí se sem i dávky pro osoby se zdravotním postižením.

4.2.1 Protikorupční program Úřadu práce České republiky

Protikorupční program Úřadu práce si stanovil jako hlavní cíle (Vláda, ©2009-2015) :

- Propagace protikorupčního postoje vedoucími pracovníky – mezi nejdůležitější patří dodržovat podle zákona č. 262/2006 Sb., vnitřní pravidla a dokumenty úřadu. Hlavním cílem propagace je i snaha usilovat o morální integritu zaměstnanců a jejich vzdělávání, či vedoucí pracovníci a jejich úsilí být čestný a poctivý,
- Etický kodex – je souborem hodnot a principů etického jednání, měl by vytvářet v lidech důvěru k veřejné správě,
- Vzdělávání zaměstnanců – program klade důraz i na proškolení zaměstnanců při nástupu do zaměstnání, kdy zaměstnanci musí být seznámeni s protikorupčním programem Úřadu práce a pak dále pravidelné proškolení zaměstnanců v průběhu zaměstnání na úřadě,

¹³ Business Keeper Monitoring System, který spadá pod německou společnost Business Keeper AG

- Systém pro oznámení podezření na korupci – obsahuje výčet možností, které zaměstnanec může na úřadě využít k nahlášení korupce, mezi hlavní patří formulář intranetu, který oznamovatelům zaručí anonymitu,
- Ochrana oznamovatelů – identitu oznamovatelů chrání Oddělení boje s korupcí,

4.3 Vyhodnocení dotazníků

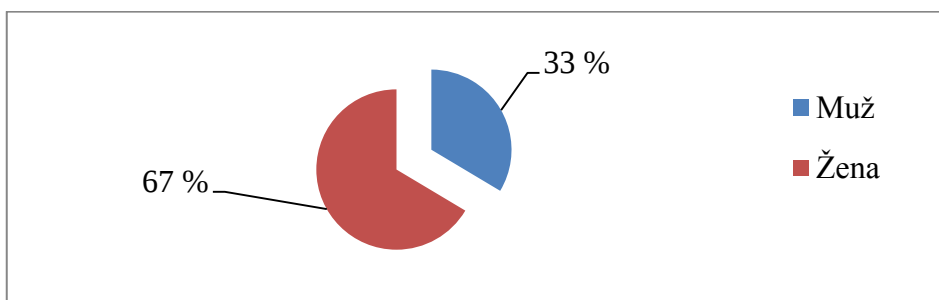
Na základě jednotlivých cílů a hypotéz byly vyhotoveny otázky. Dohromady byly sestaveny dva dotazníky. Byla využita metoda sběru dat. První dotazník je zaměřen na zaměstnance veřejné správy, a pro druhý dotazník byla vybrána jako cílová skupina veřejnost ve městě Znojmě a okolí.

Bylo provedeno vyhodnocení obou dotazníků na základě položených otázek. Dále byly vytvořeny grafy z jednotlivých otázek. U každé otázky je vždy i krátký popis a zhodnocení. Následující kapitola bude patřit vyhodnocení výsledků, ke kterým bylo dospěno v průběhu dotazníkového šetření.

4.3.1 Dotazník pro zaměstnance veřejné správy

Respondenti byli nejprve seznámeni s dotazníkem, který byl čistě anonymní. Celkově bylo rozesláno 50 dotazníků, ale na konci bylo pracováno pouze se 30 dotazníky. Minimálně 5-10 zaměstnanců si dotazník nebylo vůbec ochotno přečíst, 3 dotazníky byly zaslány zpět s automatickou zprávou, že email byl vložen do spamu či majitel emailu je na dovolené. A s dalšími dotazníky bylo chozeno do obecních úřadů v okolí města Znojma. Otázky byly volené na způsob vždy jedné možné odpovědi anebo více možných odpovědí.

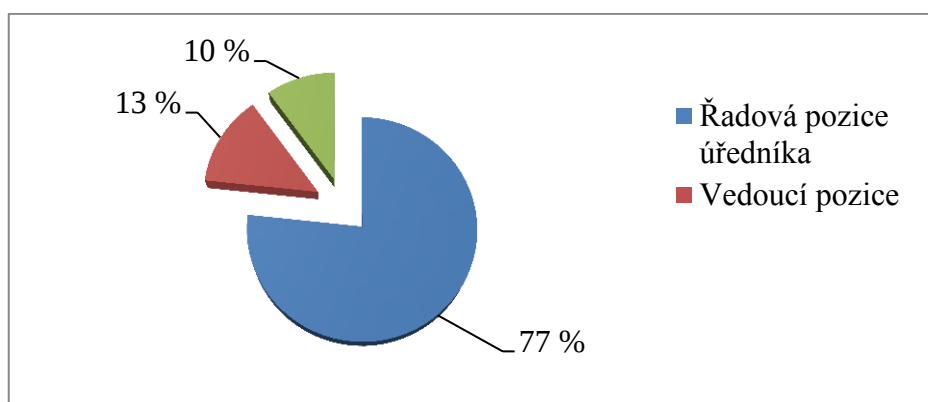
Graf 1 Prosím uveďte Vaše pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování

Oslovených respondentů bylo 50, ale dotazníku se zúčastnilo dohromady nakonec pouze 30 respondentů. Bylo očekáváno, že korupce je ožehavým tématem a ne všichni zaměstnanci veřejné správy se budou chtít zúčastnit. První otázka byla pouze informativní a identifikační a zjistila, že na dotazník odpovědělo 20 žen a pouze 10 mužů.

Graf 2 Prosím uveďte Vaše zařazení v zaměstnání.

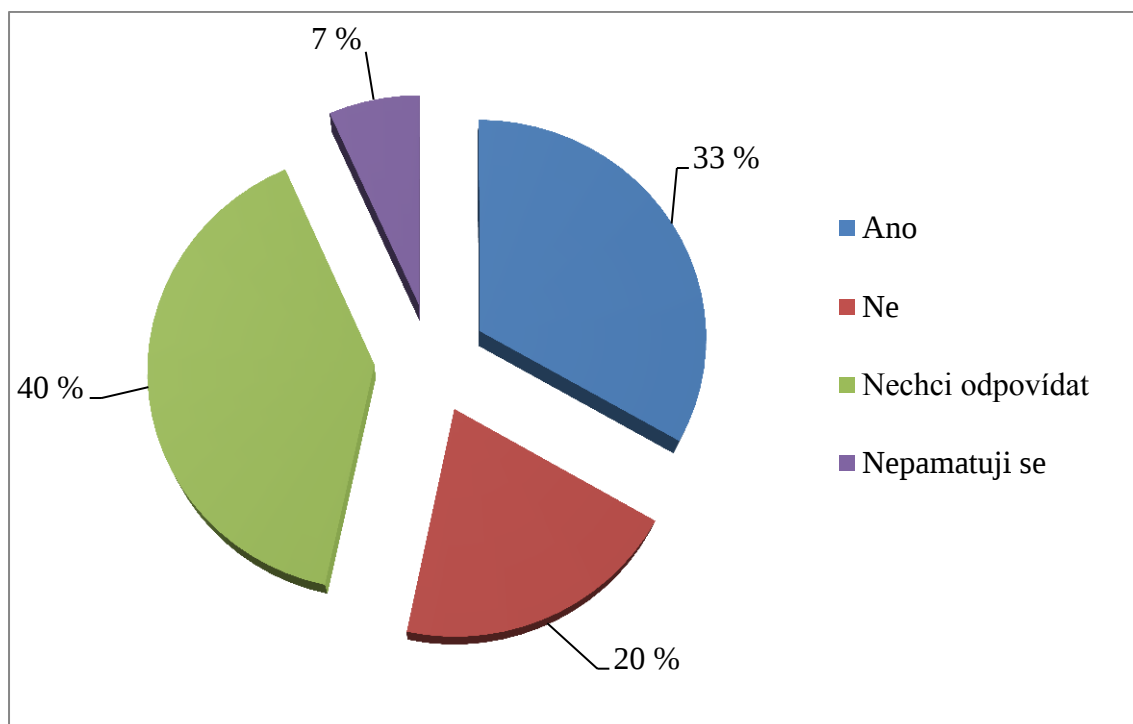

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit zařazení zaměstnance ve státní správě.

Jak jde vyčíst z grafu číslo 2, nadpoloviční většina, celých 77 % zvolilo pozici řadového úředníka ve veřejné správě. Z vedoucích pozic zodpovědělo tuto otázku pouze 13 %. Tato otázka obsahovala i odpověď – jiná, kde byla možnost vypsát jiné možnosti. Do těchto zbylých 10 % byly zahrnuty odpovědi jako starosta, poštovní úřednice a pokladní na podatelně.

Graf 3 Bez ohledu na to co vy považujete za korupční jednání, uveďte, zda jste se s ním někdy setkali?

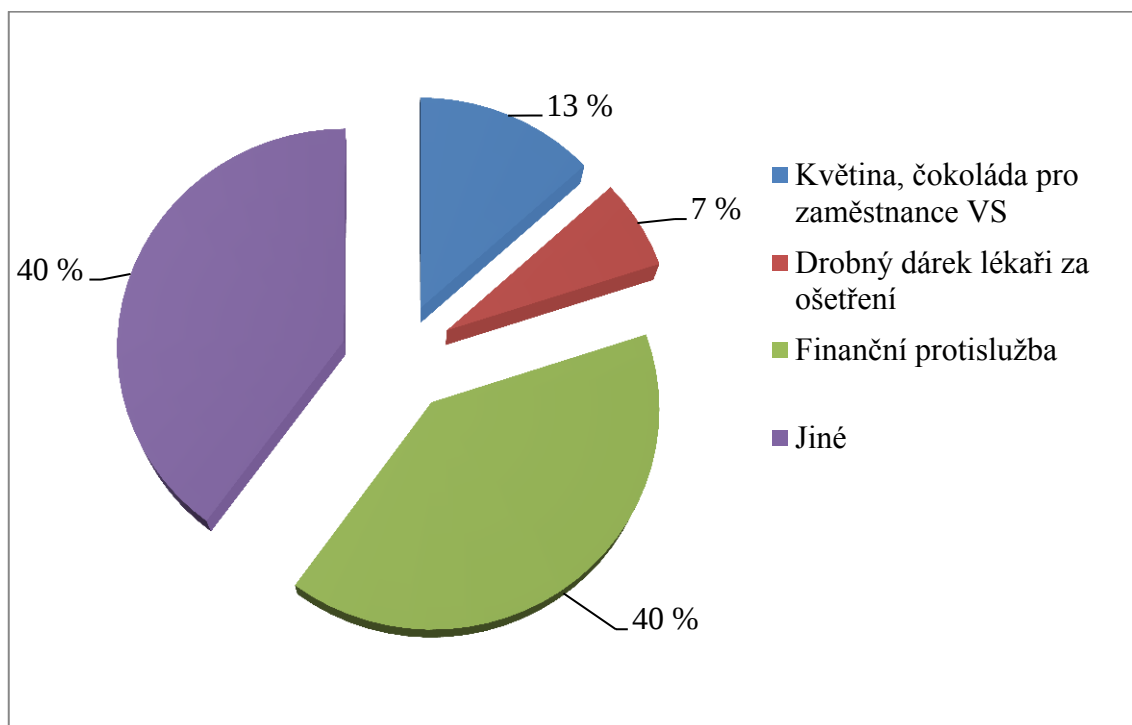
Zdroj: vlastní zpracování

Třetí otázka byla zaměřena na respondenty, a zdali se setkali s korupcí, k otázce bylo přiloženo, jak vidí korupci trestní zákon a co označuje za úplatek.

(Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, neobsahuje ustanovení, které by definovalo trestní čin „korupce“ jako takový. Postihování korupce je upraveno normami veřejnoprávními, trestněprávními, ale i soukromoprávními, a to konkrétně obchodním zákoníkem. Podle trestního zákona je přijímáním úplatku korupční jednání, kdy osoba v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek.)

Většina respondentů se vyhnula přímé odpovědi a zvolilo nepřímou odpověď „nechci odpovídat“, tuto skupinu tvořilo celých 40 % respondentů. Odpověď ano se rozhodlo zvolit 33 % respondentů. Je podivuhodné, že celých 7 % si nepamatuje, zda se někdy setkali s korupčním jednáním či ne. Nesetkalo se s korupcí 20 % zodpovídaných.

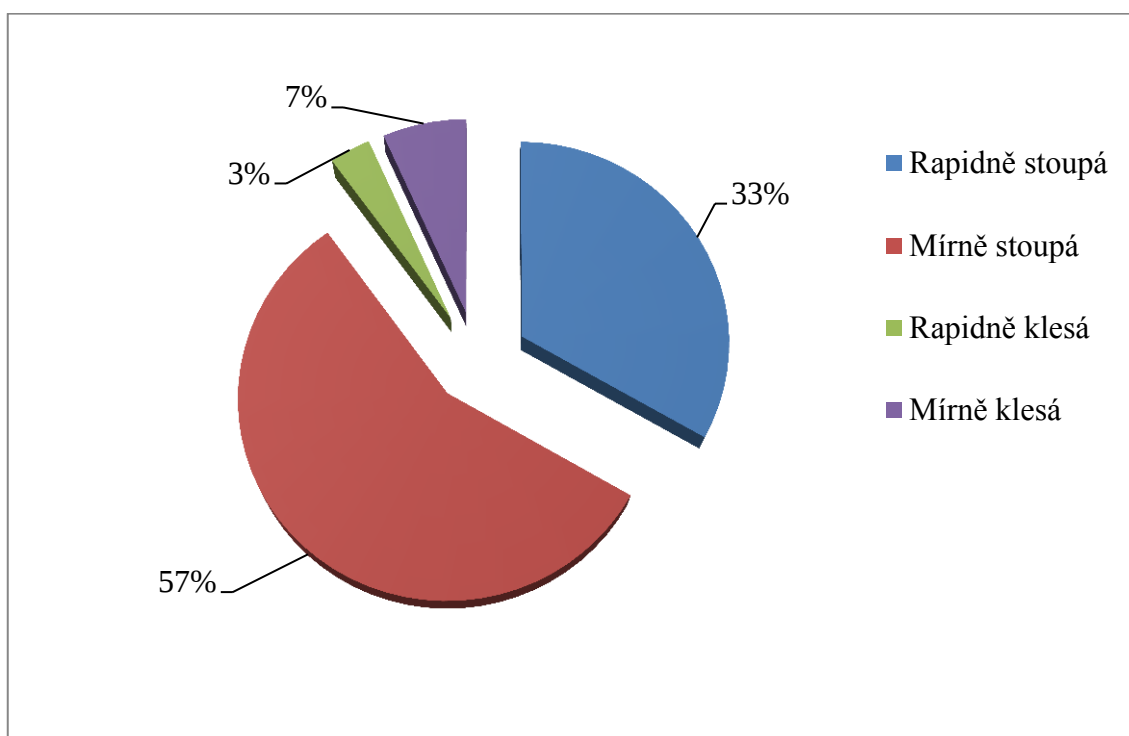
Graf 4 Co považujete za úplatek?

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, co zaměstnanci veřejné správy považují za úplatek. Pouze 13 % respondentů vidí jako úplatek květinu či čokoládu pro zaměstnance veřejné správy, i když zákon o úřednících jasně říká, že není povolen žádný předmět. Dále 3 % respondentů označilo jako drobný dárek lékaři za ošetření. V České společnosti je zakotveno, že není vůbec na škodu přinést lékaři za ošetření a kupodivu i před ním nějaký menší dárek. Odpověď finanční protislužbu zvolilo také 40 % tázaných. Tato otázka měla na výběr i možnost jiné, pro kterou se rozhodlo 40 % dotázaných, kde se objevily typy odpovědí například: všechno, co je nemorální a vede to ve prospěch někoho na úkor jiných, jakýkoliv peněžní obnos, materiální věc či smluvně dohodnutá věc.

Graf 5 Jak se podle Vás vyvíjela korupce v posledních 10 letech?

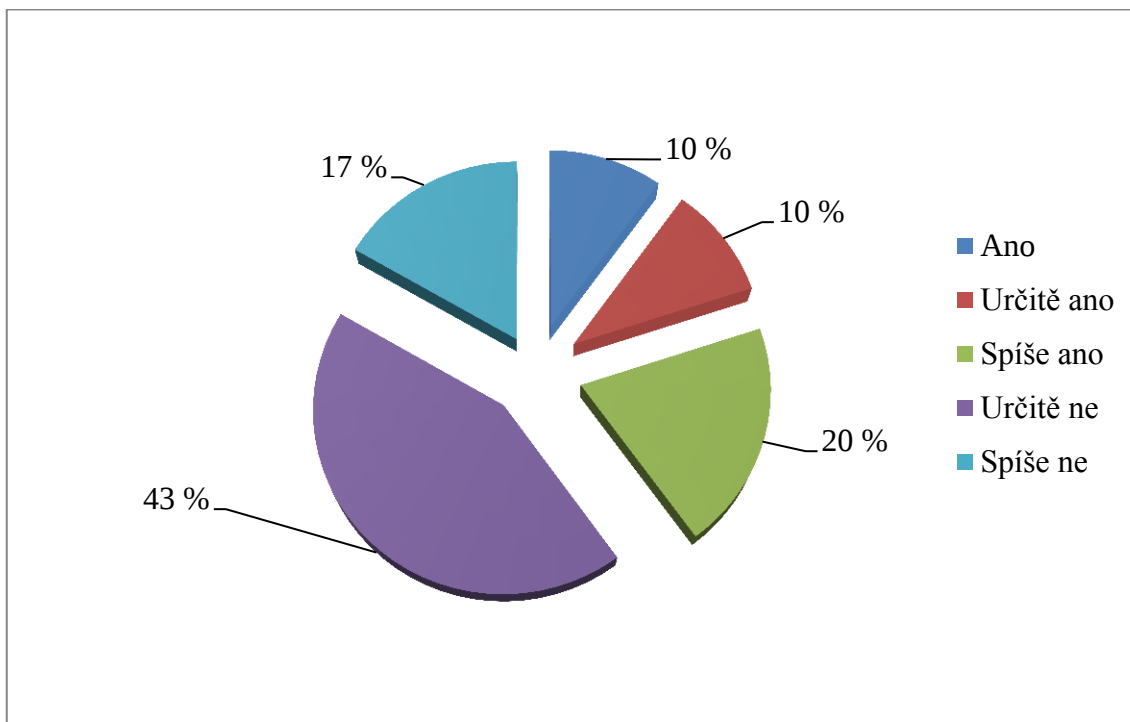

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, jak se podle respondentů vyvíjela korupce v posledních 10 letech ve veřejné správě v České republice.

Více jak nadpoloviční většina zodpověděla, že korupce v posledních letech mírně vzrostla, a celých 33 % se shodlo, že v posledních 10 letech stoupala rapidně. Pouze 7 % respondentů zvolilo odpověď, že korupce mírně klesá a rapidní pokles vybrala jen skupina 3 % respondentů.

Graf 6 Vnímáte korupci ve Veřejné správě jako překážku ve výkonu Vašeho povolání?

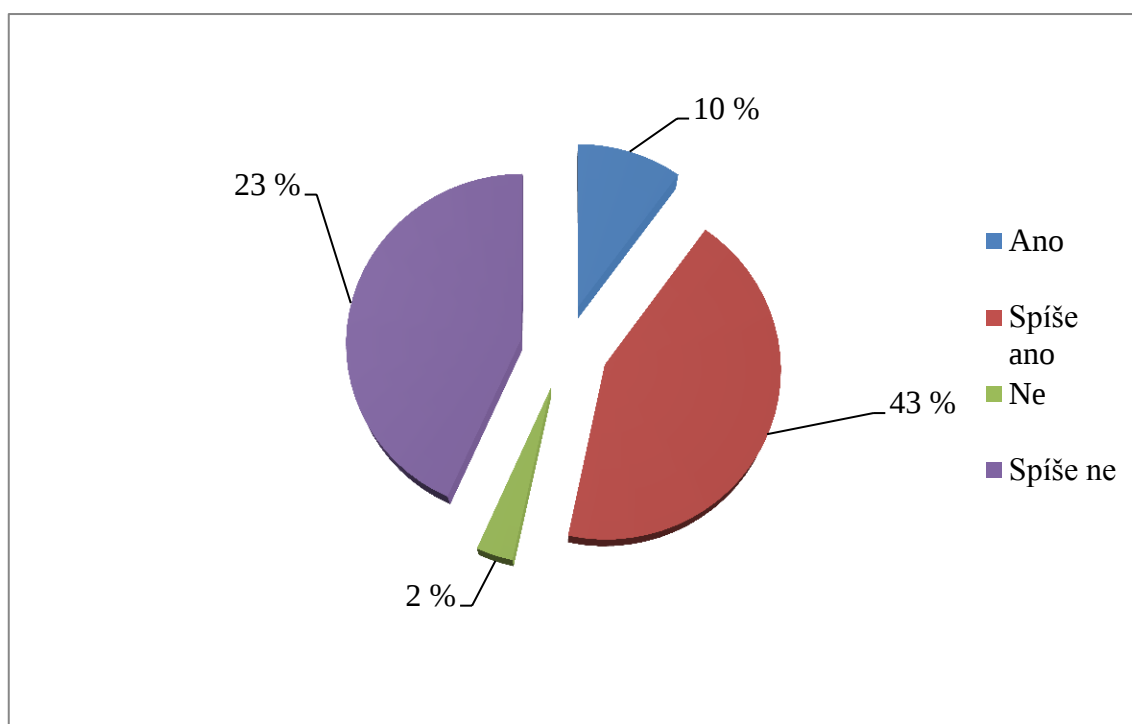

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, zda korupce ve veřejné správě ovlivňuje pracovní proces respondenta.

Pouze 20 % odpovědělo ano a spíše ano na otázku, zda korupční jednání ve veřejné správě ovlivňuje nějak jejich pracovní proces. Dále 17 % zvolilo odpověď, že spíše jejich práci neovlivňuje. Můžeme vyčíst z grafu, že 43 % respondentů nevnímá korupci ve veřejné správě jako překážku ve výkonu jejich povolání.

Graf 7 Kdybych se doslechl (a) o korupci na mém pracovišti, nahlásil (a) bych to?

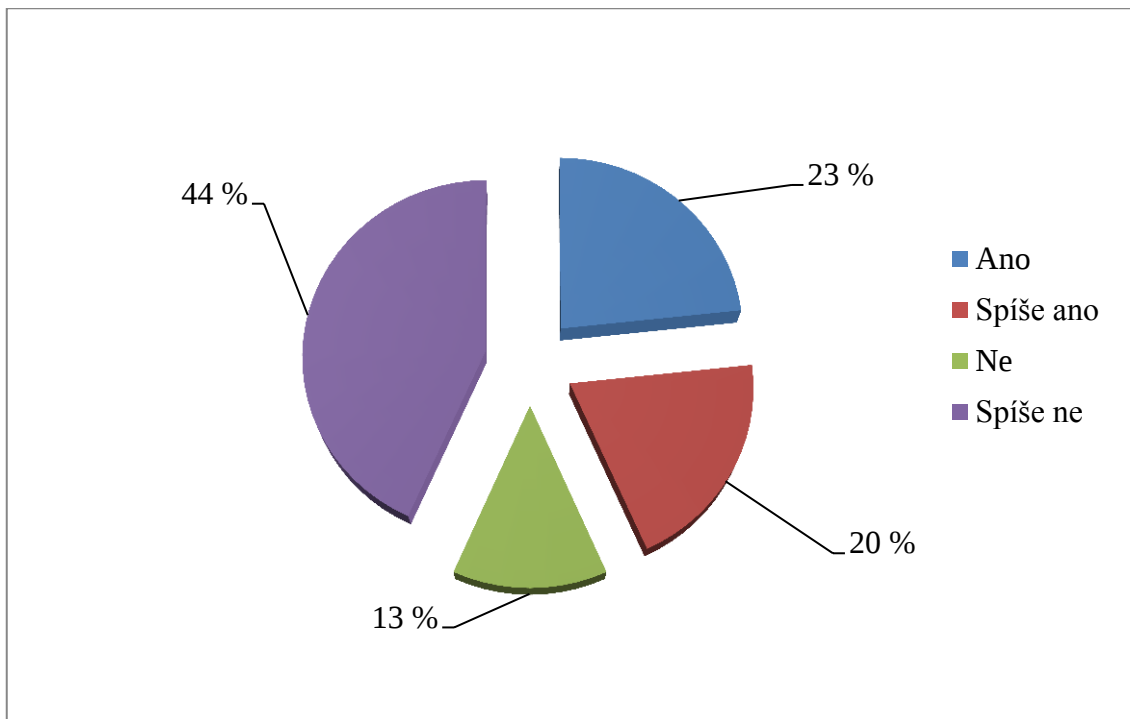

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, jaký postoj zastávají zaměstnanci veřejné správy ke korupčnímu chování na svém pracovišti a zda by jej popřípadě nahlásili, kdyby se o něm dozvěděli.

I přesto, že většina občanů je v posledních letech velice skeptická, celková skupina 53 % respondentů odpovědělo, že by korupční jednání na svém pracovišti nahlásilo. Do skupiny, která zvolila odpověď spíše ne, se pravděpodobně řadí respondenti, kteří se bojí oznámení korupce.

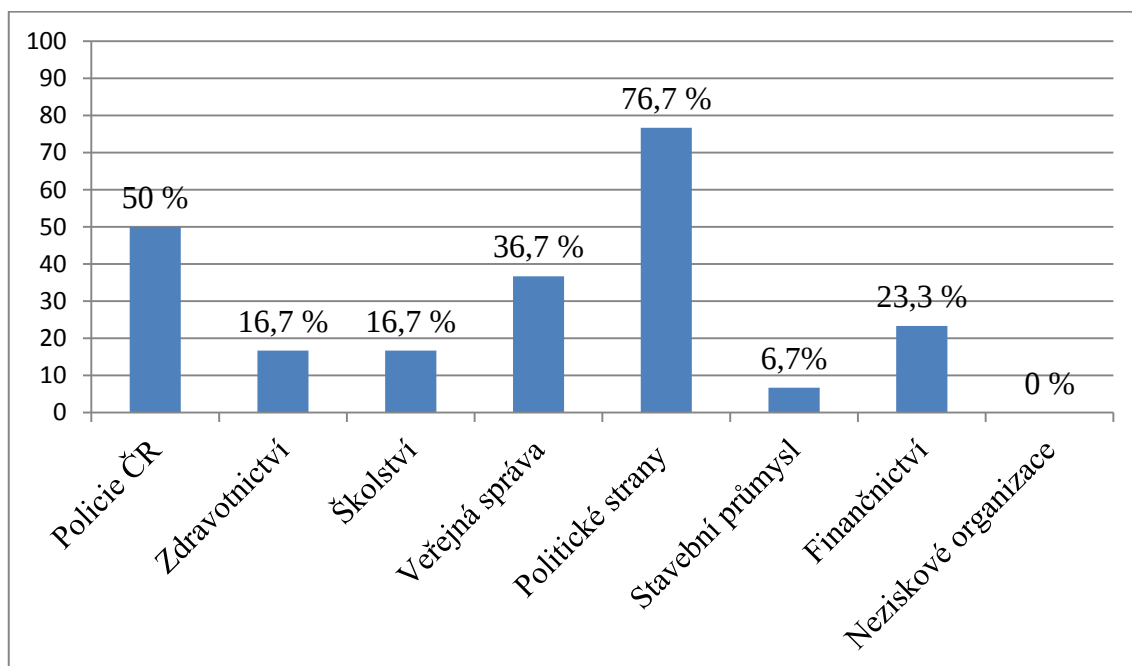
Graf 8 Jste si vědom (a) protikorupčních strategií, které vláda ČR podniká každý rok?

Zdroj: vlastní zpracování

Celých 43 % si zvolilo první dvě varianty – ano a spíše ano. Je trochu udivující, že skoro polovina 44 % vybralo jako svoji odpověď spíše ne. Z grafu jde vyčíst, že zbylých 13 % nemá povědomí o protikorupčních strategiích vlády. Z toho je zřejmé, že proškolení zaměstnanců je nedostačující a mělo by probíhat častěji než 1x či 2x v roce.

Graf 9 Která instituce je podle Vás nejvíce postižená korupcí?

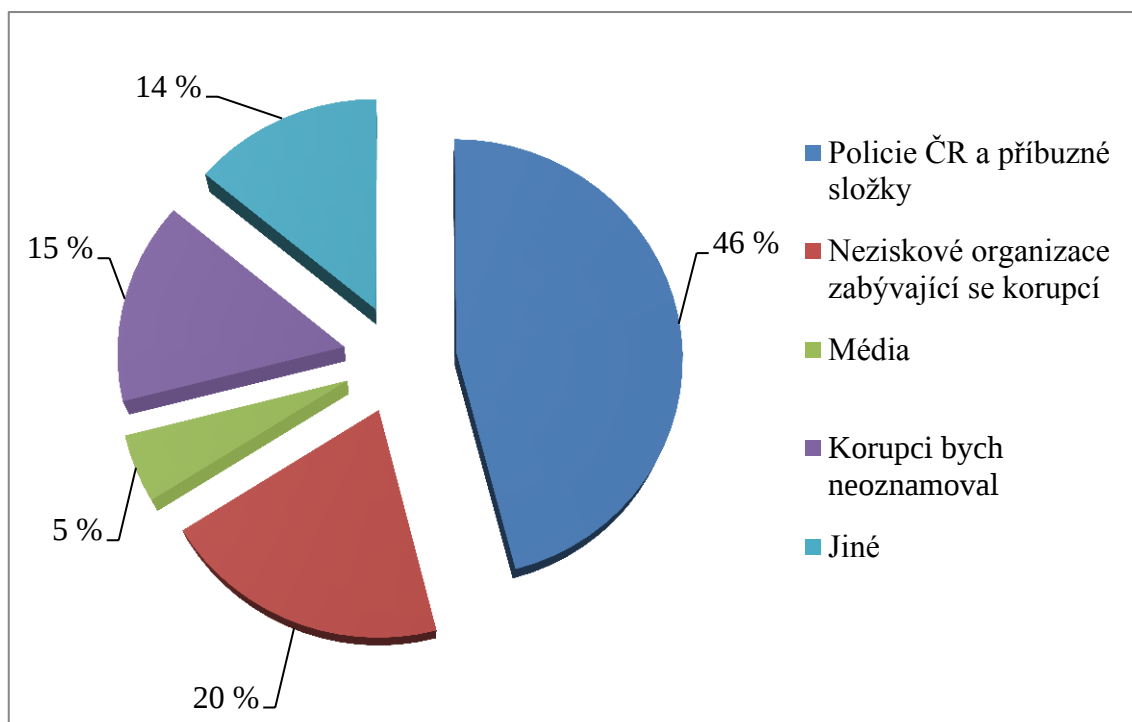

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, které instituce respondenti označují za nejvíce postižené korupcí.

Jak je zřejmé z grafu největší procento získaly politické strany. Pokud zhodnotíme data s předchozími již vypracovanými výzkumy a šetřeními např. tak se prokázalo, že Na druhém místě skončila Policie České republiky a na třetím veřejná správa. Pouze neziskové organizace jsou na 0 %. Úplně na stejné příčce skončily sektory zdravotnictví a školství. Policie ČR po minulých skandálech získala vysoké procento. Stavební průmysl označilo necelých 7 % tázaných a finančnictví zvolilo 7 dotazovaných.

Graf 10 Koho byste kontaktovali v případě zjištění korupce?

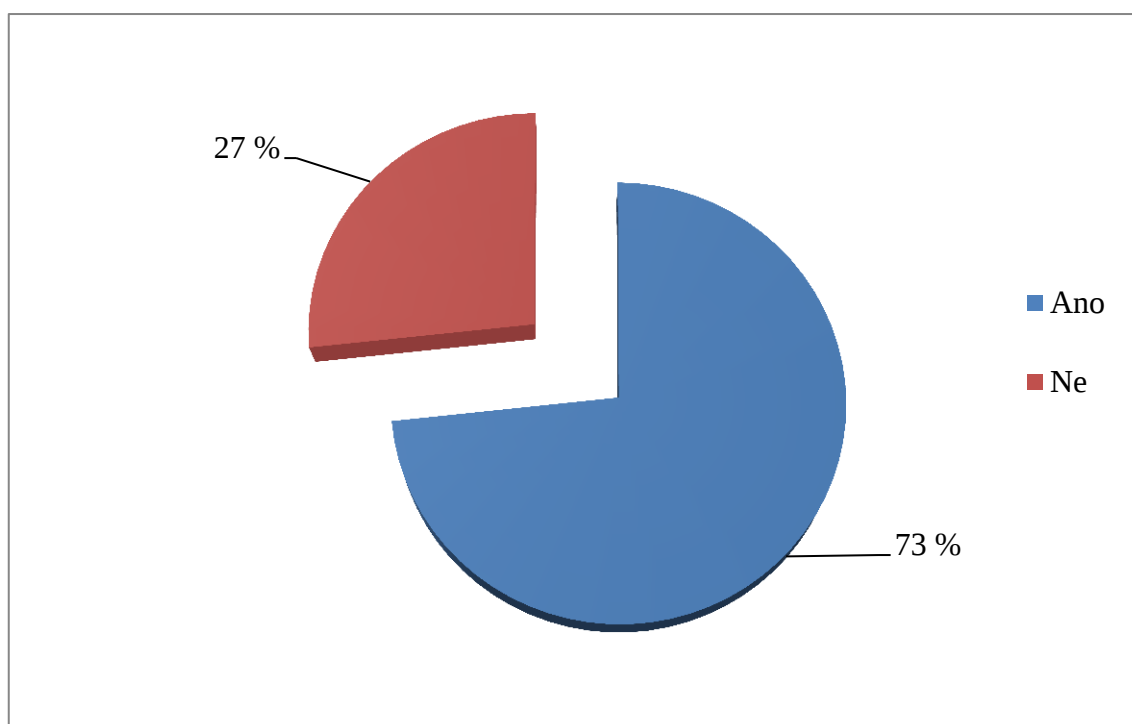

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, na koho by se zaměstnanci veřejné správy obrátili, pokud by přišli do kontaktu s korupčním jednáním.

Kupodivu pouze 3 % odpověděla, že by informovala o korupci média. Občané se pravděpodobně bojí, že by některá média mohla otočit danou situaci, proto se jim nezdá, jako důvěryhodný zdroj. Skoro polovina respondentů by kontaktovala o korupčním jednání Policii České republiky a podobné složky (například útvar Kobra). Graf číslo 10 měl i otevřenou odpověď, kdy respondent mohl zvolit položku jiné a zapsat vlastní odpověď. Mezi skupinou jiné se našly odpovědi typu: podle situace či s korupcí jsem se osobně nesetkal (a).

Graf 11 Chystali jste se někdy nahlásit korupci, ale obávali jste se reakce okolí?

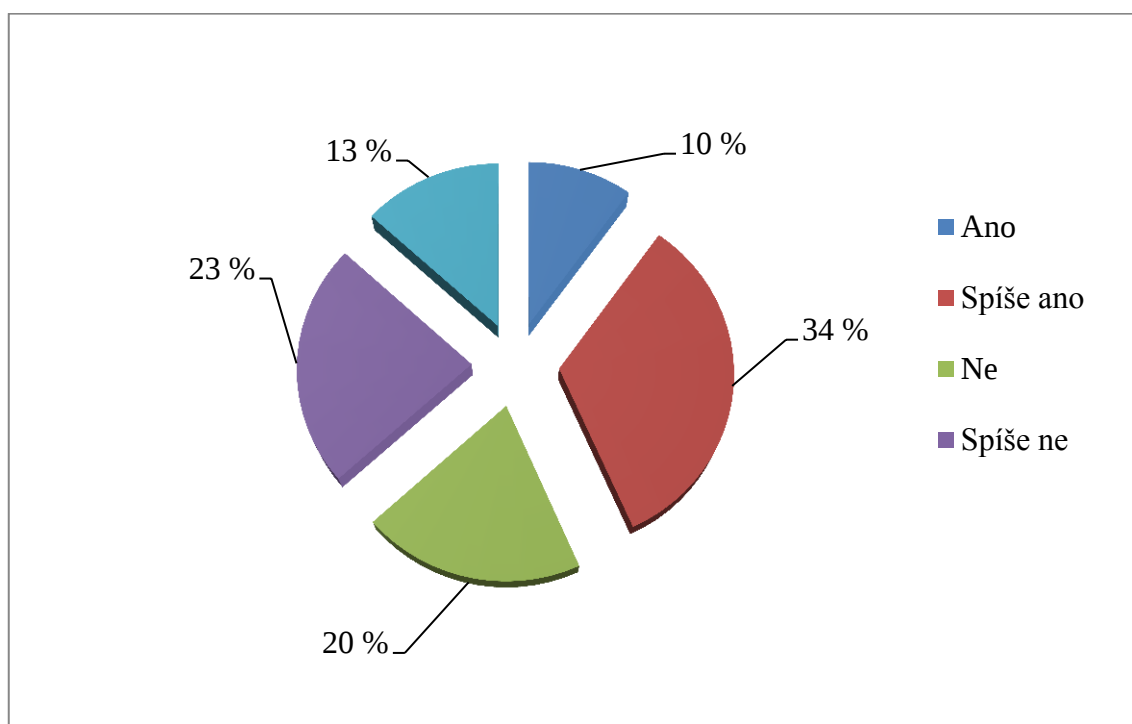

Zdroj: vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit, zda zaměstnanci ve veřejné správě už někdy přemýšleli o nahlášení korupce.

Z grafického vyobrazení vyplynulo, že více než polovina, tedy 73 % respondentů už někdy korupci oznámit chtěla, ale buď se k tomu činu neodvažovala či se bála reakcí, které by to vyvolalo na svou osobu. Skupina 27 % respondentů se s korupcí nesetkala, nebo neměla důvod korupci ve svém zaměstnání nahlašovat.

Graf 12 Věříte svému pracovnímu kolektivu, že jednají pouze v rámci zákona?

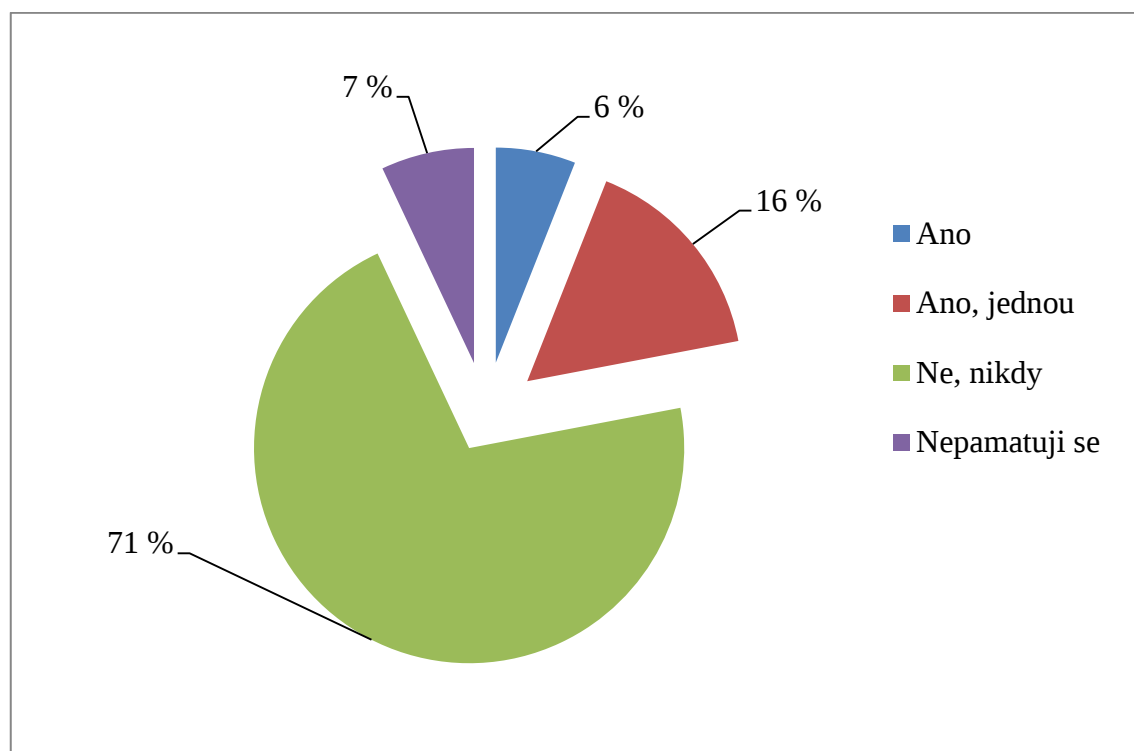
Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka měla za úkol prověřit, zda zaměstnanci ve veřejné správě věří svému kolektivu a zda konají pouze v rámci zákona. Dohromady 43 % respondentů zvolilo odpověď ne nebo spíše ne. Tím je jasné, že mají nějaké pochybnosti ohledně svých kolegů a jejich aktivitách. Totéž samé procento 43 % zvolilo jako svoji odpověď ano či spíše ano. Zbýlých 13 % nechtělo danou otázku zodpovědět.

4.3.2 Dotazníkové šetření pro veřejnost

Otázky pro veřejnost byly sestaveny s možností výběru jedné či více možných odpovědí. Bude následovat pár vybraných otázek z dotazníku, které byly vypracovány do grafické podoby. Celkem se zúčastnilo 100 respondentů. Nadpoloviční většina respondentů bylo z cílové skupiny 20-35 let a druhou největší skupinou dotazovaných byl segment lidí 36-47 let.

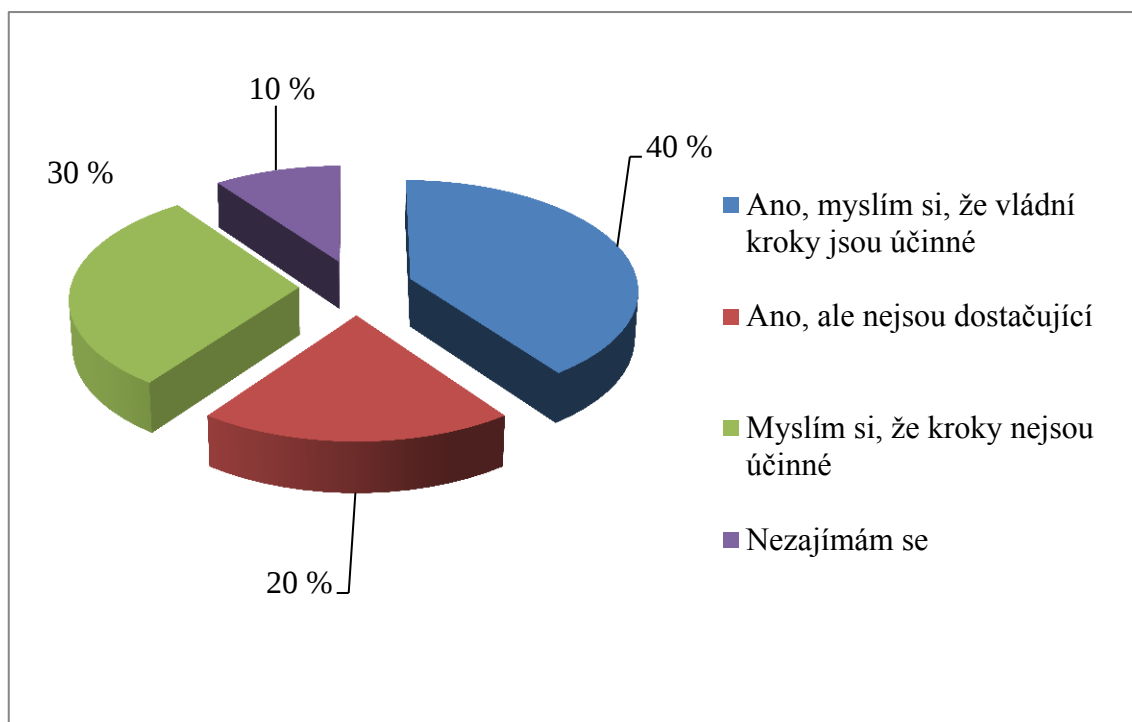
Graf 13 Znáte někoho, kdo přišel do kontaktu s korupčním jednáním?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se respondent setkal s někým, kdo byl v kontaktu s korupčním jednáním.

Z grafu lze vyčíst, že pouze malé procento respondentů odpovědělo, že se setkali s někým, kdo přišel do kontaktu korupčním jednáním. Největší skupina dotazovaných více jak 70 % uvedla, že do přímého či nepřímého kontaktu s korupčním jednáním nepřišla.

Graf 14 Pokládáte protikorupční strategie vlády za účinné?

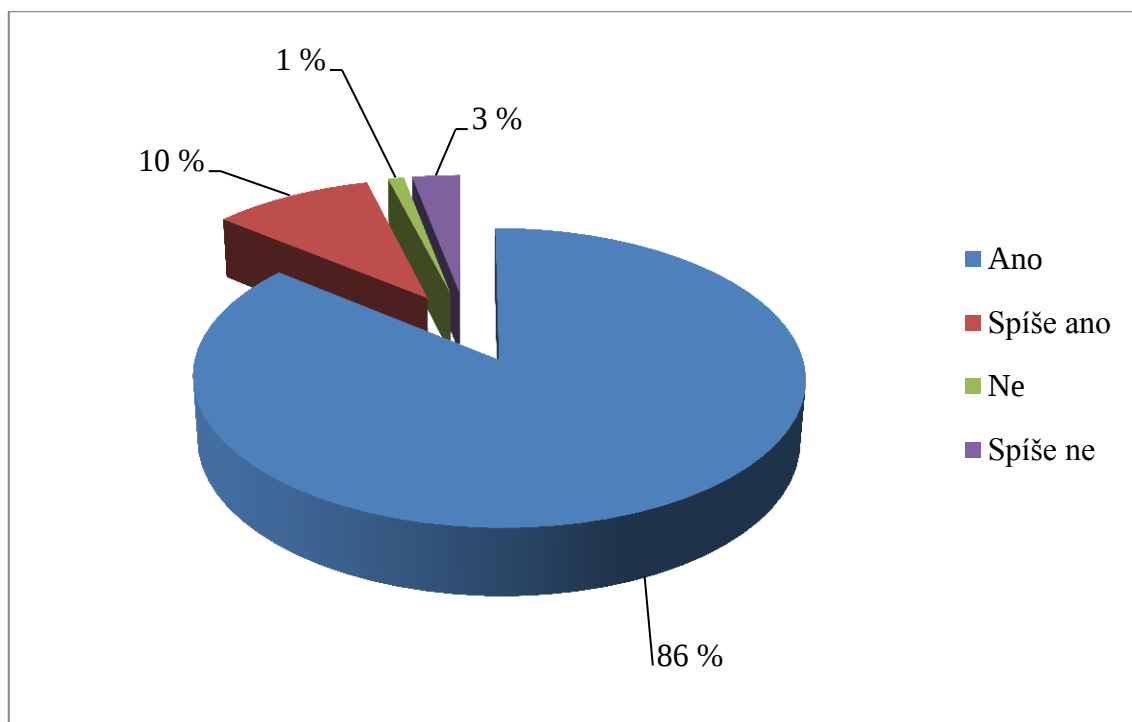

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky je zjistit postoj občanů k protikorupčním strategiím vlády, a zda je pokládají za účinné.

Překvapivě největší skupina tázaných zvolila odpověď, že vládní kroky směřující ke snížení korupce jsou účinné. Skupina 20 % respondentů sice říká, že koncepce jsou dobré, ale nefungují tím směrem, jak by měly a nesplňují dané požadavky a cíle. Na grafu lze vyčíst, že druhým největším počtem procent skončila odpověď, kdy lidé nevěří, že vládní koncepce vedou ke zlepšení. Zbylá skupina jsou lidé, kteří nechtěli se vyjadřovat či se nezajímají o tyto koncepce.

Graf 15 Myslíte si, že by městské úřady měli více informovat veřejnost o svých protikorupčních programech?

Zdroj: Vlastní zpracování

Cílem této otázky bylo zjistit kolik respondentů, by uvítalo více informací ve svém městě o protikorupčních strategiích na svých úřadech.

Celých 96 % zvolilo první dvě varianty z výběru možností, tedy ano/spíše ano. Pouze 3 % respondentů vybralo odpověď spíše ne. Odpověď ne neodpověděl žádný z dotazovaných. Z tohoto výsledku, je zřejmé, že veřejnost má velký zájem být více informována o programu úřadů a jejich snahou s bojem proti korupci.

4.4 Návrhy řešení

Návrhy řešení v této práci vychází již z vypracovaných materiálů a koncepcí,¹⁴ které jsou známé a hlásí se k nim komplexně všechny systémy veřejné správy. Hlavní priority v boji proti korupci v České Republice na rok 2015-2017 jsou: „výkonná a nezávislá exekutiva, transparentnost a otevřený přístup k informacím, hospodárné nakládání majetkem státu a rozvoj občanské společnosti.“ (Vláda ČR, ©2009-2015)

Dotazníkové šetření bylo zpracováno pro úřady z okolí Znojma, proto jsou návrhy tvořeny pro město Znojmo. Zde se především práce zabývala otázkou postoje občanů k nahlásování korupce a níže uvedené návrhy se týkají právě tohoto specifického problému ve zkoumaném regionu Znojmo.

Návrhy v této práci vychází z celosvětové kampaně Den proti korupci, které by bylo dobré uspořádat také ve zkoumaném regionu. V roce 2003 byl poprvé uskutečněn Den proti korupci Organizací spojených národů. Je každoročně připomínán 9. prosince kvůli neustálému zvyšování korupčního jednání a růstu korupce po celém světě. Česká republika se přidala k podpisu této mezinárodní smlouvy 22. dubna 2005, ale její ratifikace nastala až v 29. listopadu 2013. Vlády, nestátní příspěvkové organizace, soukromé sektory, média a občané z celého světa se spojují v boji proti korupci. Žádná země není imunní vůči vlně korupce. (Anti corruptionday, ©2015)

¹⁴ Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 a 2017 (Vláda, ©2009-2015)

Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 (Korupce, ©2013-2014)

Akční plán boje s korupcí na rok 2015 (Vláda, ©2009-2015)

Obrázek 2 Logo Dne proti korupci

Zdroj: Iaca.int, ©2015

- Jelikož Den proti korupci je celosvětově uznávaný a připomínaný v mnoha státech, bylo by vhodné vytvořit kampaň k tomuto dni a zvýšit povědomí občanů o korupčním chování ve svém městě. Znojenské úřady by se mohly také hlásit ke Dni proti korupci v tom smyslu, že by vznikla kampaň v boji proti korupci, aby se lidé nebáli oznamování korupce. Tato kampaň by vznikala za podpory Města Znojma a za částečné spolupráce neziskových organizací ve Znojmě. Jelikož se ve Znojmě nachází pouze jediná Vysoká škola, mohla by spolupráce být navázána právě i s místní ekonomickou školou ve Znojmě. Studenti by vypracovali městu návrh na tuto kampaň, která by byla postavena právě na vládní koncepci boje s korupcí.
- Tento projekt by byl mířen na více cílových skupin, aby se zvýšilo povědomí o fenoménu korupce přímo ve Znojmě. První cílovou skupinou by byli již žáci základních škol druhého stupně, kdy postupně začínají rozumět ekonomickému dění ve městě. Spolupráce se školou by fungovala na základě domluvy s učitelem, kdy by třídu navštívil úředník a student. Přednáška by se věnovala tématu, zda žáci vůbec vědí, jak funguje veřejná správa, co je to korupce, aby vůbec věděli, že tento problém existuje.
- Do tohoto projektu by mohla být zapojena i místní reklamní agentura, kdy bude potřeba velké množství letáčků a reklamních předmětů na propagaci. Letáček by obsahoval informace o Dni proti korupci, datum a místo konání přednášky. Samozřejmě, že přednáška by byla volně přístupná veřejnosti.

- O dané kampani by mohl vyjít článek v místním tisku, nejvhodnější by bylo vybrat Znojemský Deník, či Radniční listy a cílit na všechny věkové skupiny. Tyto noviny právě odebírají i lidé z okolí Znojma, proto by byl širší rozsah. Článek by obsahoval, na co se daná kampaň zaměřuje a dále rozhovor se starostou města Znojma. Lidé by věděli, že starosta se stará o blaho města a občanů a také by zjistili, co on si myslí o projektu a korupci ve Znojmě a jak se staví ke korupční situaci na městském úřadě.
- Přednáška pro veřejnost by probíhala ve veřejných prostorech města Znojma. Byla by občanům přednesena koncepce studentů, zmíněna spolupráce se školami a úřady. Mohla by vzniknout obdobná přednáška na způsob: Otvíráme Radnice II., která proběhla už letos podruhé v Praze s velkým ohlasem od občanů a komunálních politiků. Hlavním cílem této akce je pomoci městu k poskytnutí odborného zázemí, transparentnosti komunální politiky a zapojit občany do záležitostí města. (Náš stát, ©2015)

Návrhy zpravované ke kampani Dne proti korupci

- Vhodné by bylo ve městě zřídit jednotku právního poradenství. Dále by mělo být povinné zřízení klientských center na všech úřadech, tak aby nedocházelo k jednání úředníků tzv. za zavřenými dveřmi, čímž by se mohly omezit příležitosti ke korupčnímu jednání ze strany klientů. Nejdůležitější je informace a celkově informovanost veřejnosti o projektech města.
- Zlepšení platových podmínek pracovníků ve veřejné správě, alespoň zaměstnancům na nejvyšších vedoucích pozicích, kde dochází ke korupčnímu jednání nejčastěji. Pokud budou zaměstnanci náležitě ohodnoceni za svou práci či obdrží nějaké benefity za práci navíc, nebudou mít potřebu přijímat úplatky, samozřejmě je jasné, že by to s sebou neslo ohromnou finanční zátěž.

Všeobecné návrhy, jejichž použití by přispělo ke snížení korupčního jednání ve veřejné správě

- Důležitá je jasná legislativa, která by neumožňovala nejednoznačný výklad práva, docílit toho, aby whistleblowing byl do České legislativy zařazen jako samostatný zákon.
- Najmutí úředníka, na způsob marketingového nástroje - mystery shopping, úřad najme zaměstnance jako tajného agenta, který zkusí nabídnout úplatek někomu z ostatních zaměstnanců. Je to nejlepší způsob jak bezúhonně zajistit kvalitu a efektivitu práce na úřadě. Pokud by zaměstnanec nevzal úplatek, tak by obdržel například odměnu, popřípadě celé oddělení hodnocení za nepodplatitelné zaměstnance a pracovní prostředí očištěné o korupci.
- Přísné tresty za korupční jednání zaměstnanců, které by pomohly a stály by jako varování do budoucna pro všechny zaměstnance, kteří by měli v úmyslu vzít úplatek nebo na druhou stranu nabídnout úplatek.
- Veřejné zakázky by měly být dostupné pro všechny občany a veřejnost města, nejdůležitější je konat výběrové řízení i na menší městské projekty a tím předejít rozpuku korupčního jednání. Pokud město neví, co s projektem, vytvoří se anketa, kde hlasování bude veřejné. Nejdůležitější je transparentnost všech veřejných zakázek.
- Rozšíření útvarů, jako je například útvar Kobra¹⁵, popřípadě jim dát větší pravomoci.

¹⁵ Hlavním cílem jednotky EKO Kobra je záchrana rukojmích, snaha o boj proti organizovanému zločinu, a proti ozbrojeným pachatelům. (Military, ©2012)

5 ZÁVĚR

Získat jednotnou odpověď na otázku, proč je korupce takto rozsáhlým světovým fenoménem, si dalo za úkol už nespočet prací a publikací na celém světě. Korupce je jev, který sahá až do samotného počátku lidstva. Mnoho výzkumů si dává za pravdu, že každý člověk je potenciálně úplatný, pokud mu nabídnete, co on vyžaduje a vždy něco navíc. Je na rozhodnutí každého člověka, zda-li se rozhodne vzít úplatek či se jinak ponořit do korupčního jednání.

Bakalářská práce si dala za úkol vypracovat podklad na základě literární rešerše, internetových publikací a jiných dostupných zdrojů pro praktickou část práce. V druhé části bylo cílem pomocí metody sběru dat zpracovat dotazníkové šetření pro zaměstnance ve veřejné správě a pro veřejnost v regionu Znojmo. Dotazník byl čistě anonymní a skládal se z odpovědí s jednou či více možnými odpověďmi.

Cílem této práce bylo navrhnout postupy, které povedou ke zlepšení či eliminaci korupčního jednání ve veřejné správě a veřejných organizacích. Dílčí otázkou bylo zjistit názory zaměstnanců veřejné správy a veřejnosti ve městě Znojmo a jejich postoj k nahlašování korupce. Práce se také zabývala specifickou otázkou whistleblowingu. Následující návrhy práce vycházely z již vypracovaných vládních koncepcí a materiálů.

Již od roku 2003 je každoročně připomínán mezinárodní Den proti korupci, ke kterému se většina zemí a států hlásí. Jeho hlavním cílem je zvětšit povědomí občanů a veřejnosti o korupčním chování nejen na světové scéně ale i ve svém městě. V návrzích práce byla nastíněna kampaň, která by byla vytvořena právě k připomínce Dne proti korupci. Hlavním smyslem této kampaně je zapojit úřady ve městě Znojme a seznámit veřejnost. Občané budou ve svém městě více informováni o jednání městských úřadů alepší se jejich postoj k potenciálnímu nahlašování korupce.

Práce zkoumala otázku whistleblowingu, kde po zpracování dotazníkového šetření se došlo k výsledkům, že ve městě chybí jakákoliv podpora pro ohlašovatele korupce či pro rady ohledně tohoto tématu. Mezi mé řešení patří zřízení poradenského centra na Úřadě práce ve Znojme pro potenciální ohlašovatele korupce či pouze pro poskytnutí rady. Je velkým nedostatkem, že neexistuje jasná legislativa, která by po této stránce tyto občany chránila. V mnoha státech, jako jsou například Spojené Státy Americké,

Nový Zéland či Velká Británie, mají téma whistleblowingu zakotveno v jejich zákonodárství.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

6.1 Knižní publikace:

ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v ČS a ČR (1945-2004)*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2004. 264 s. ISBN 80-86754-22-7.

DANČÁK, B., V. HLOUŠEK a V. ŠIMÍČEK, 2006. *Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav. 309 s. ISBN 80-210-4062-9.

DOLEŽAL, J., P. MÁCHAL a B. LACKO, 2012. *Projektový management podle IPMA*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. 526 s. ISBN 978-80-247-4275-5.

FRIČ, P. a kol., 1999. *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G. 302 s. ISBN 8086103269.

GRAZIANO, L., 2001. *Lobbying, pluralism and democracy*. New York: Palgrave. 268 s. ISBN 0333920562.

CHMELÍK, J., TOMICA, Z. 2011. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde. 283s. ISBN: 978-80-7201-866-6.

KÁŇA, P., 2007. *Základy veřejné správy*. 2. dopl., přeprac. vyd. Ostrava: Montanex. 375 s. ISBN 978-80-7225-244-2.

KUDRYCKA, B., 2004. *Combating conflict of interest in local governments in the CEE countries*. Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiativ. 332 s. ISBN 978-963-9419-506.

LAWTON, A., K., LASTHUIZEN a J. RAYNER, 2012. *Ethics and management in the public sector: developing the field*. New York: Routledge, Taylor, xii, 184 p. ISBN 978-020-3094-129.

LÍZAL, Lubomír; KOČENDA, Evžen, 2001. *The Paradox of Czech Crusaders: Will They Ever Learn the Corruption Lesson? Corruption and Anticorruption in the Czech republic*, Working Paper 171. Praha: CERGE-EI. 23s. ISN 80-862-8845-5.

PEKOVÁ, J., J., PILNÝ a M. JETMAR, 2005. *Veřejná správa a finance*. 2.přep. vydání. Praha: Aspi a. s. 556s. ISBN 80-7357-052-1 .

PETROVSKÝ, K., 2007. *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, a.s. 192 s. ISBN 80-86861-94-5.

PRŮCHA, P., 2004. *Správní právo: obecná část*. 6., dopl. a aktualiz. vydání. Brno: Masarykova univerzita. 356 s. ISBN 80-723-9157-7.

RYŠAVÝ, I., 2011. *Korupční rizika na radnicích? Že by skutečně neexistovala?* Moderní Obec. roč. 17, č. 12, st. 6-7.

TOMEŠ, I. a spol., 2009. *Sociální správa: Úvod do teorie a praxe*. 2. rozš. a přepr. vydání. Praha: Portál. 304s. ISBN 978-80-7367-483-0

TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2008. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha. 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.

6.2 Internetové zdroje:

BOSSTON, © 2008. Etický kodex a etika podnikání. *Bosston.cz* [online]. 12. 10. 2009 [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.bosston.cz/clanek/eticky-kodex-etika-podnikani>.

ČESKÁ TELEVIZE, © 1996-2015. Kauza Rath, největší politický skandál od pádu komunismu. *Ceskatelevize.cz*[online]. 18. 5. 2012 [cit. 2-12-2014] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/177456-kauza-rath-nejvetsi-politicky-skandal-od-padu-komunismu/>.

INTERNATIONAL CORRUPTION DAY, ©2015. *Anticorruptionday.org* [online] [cit. 11-04-2015] Dostupné z: <http://www.anticorruptionday.org/actagainstcorruption/en/about-the-campaign/index.html>.

KORUPCE, © 2013-2014. Strategie 2013 a 2014. *Korupce.cz* [online]. 16. 01. 2013 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/Strategie-2013-a-2014---aktualni-verze_1.pdf.

MVČR, © 2015. Úplná verze strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012. *Mvcr.cz* [online]. 19. 11. 2011 [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uplna-verze-strategie-vlady-v-boji-proti-korupci-na-obdobi-let-2011-a-2012.aspx>.

NÁŠ STÁT, ©2015. Konference otvířejme radnice. *nasstat.cz* [online]. 25. 2. 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.nasstat.cz/aktualni-deni/konference-otvirejme-radnice-ii/>

RŮŽOVÝ PANTER, © 2002-2010. Růžový panter. *Ruzovypanter.cz* [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://ruzovypanter.cz/ruzovypanter.html>.

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV, © 2005-2015. Abz. *Slovník-cizich-slov.abz.cz* [online] [cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>.

TRANSPARENCY, ©2015. CPI 2014. *Transparency.org* [online]. 3. 12. 2014 [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/press>.

TRANSPARENCY, ©2015. Whistleblowing a ochrana oznamovatelů v České republice. *Transparency.cz* [online]. 2009 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: http://www.transparency.cz/wp-content/uploads/TIC_whistleblowers_2009_cz.pdf.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL UKRAINE, ©2012-2015. Visualising the corruption perceptions index 2014. *Ti-ukraine.org* [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://ti-ukraine.org/en/content/5046.html>.

TUNEL BLANKA, ©2013. Tunel Blanka analýza white and case. *Bezkorupce.cz* [online]. 26. 12. 2012 [cit. 2014-12-9]. Dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/kauzy/tunel-blanka-analyza-white-and-case/>.

VANČOVÁ, Anička, ©2013-2015. Tunel Blanka synonymum korupce stojí o 10 miliard víc. *Krajské listy.cz* [online]. 16. 10. 2014 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://www.krajskelisty.cz/praha/6658-tunel-blanka-synonymum-korupce-stoji-o-10->

miliard-vic-a-otevrou-ho-snad-v-prosinci-s-triletym-zpozdenim-ridici-ho-ale-potrebuji-pojdte-do-nej-s-nami-kouknout.htm.

VLÁDA, ©2009-2015. Akční plán boje s korupcí na rok 2015. *Vlada.cz* [online]. 15. 12. 2014 [cit. 2015-04-10] Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2015.pdf>.

VLÁDA, ©2009-2015. Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy. *Vlada.cz* [online]. [cit. 2014-11-31] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Etický_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf.

VLÁDA, ©2009-2015. Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017. *Vlada.cz* [online]. 19. 2. 2015 [cit. 2015-04-10] Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015-az-2017.pdf>.

Zákony:

Zákon č. 178/1924 Sb. o úplatkářství a proti porušování úředního tajemství.

Zákon č. 1/1993 Sb., ústavní zákon České národní rady ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

7 SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1 Index korupce za rok 2014	26
Obrázek 2 Logo Dne proti korupci	50

Seznam grafů

Graf 1 Prosím uveďte Vaše pohlaví.....	35
Graf 2 Prosím uveďte Vaše zařazení v zaměstnání.	35

Graf 3 Bez ohledu na to co vy považujete za korupční jednání, uveďte, zda jste se s ním někdy setkali?	36
Graf 4 Co považujete za úplatek?	37
Graf 5 Jak se podle Vás vyvíjela korupce v posledních 10 letech?	38
Graf 6 Vnímáte korupci ve Veřejné správě jako překážku ve výkonu Vašeho povolání?	39
Graf 7 Kdybych se doslechl (a) o korupci na mém pracovišti, nahlásil (a) bych to?	40
Graf 8 Jste si vědom (a) protikorupčních strategií, které vláda ČR podniká každý rok?	41
Graf 9 Která instituce je podle Vás nejvíce postižená korupcí?	42
Graf 10 Koho byste kontaktovali v případě zjištění korupce?	43
Graf 11 Chystali jste se někdy nahlásit korupci, ale obávali jste se reakce okolí?	44
Graf 12 Věříte svému pracovnímu kolektivu, že jednájí pouze v rámci zákona?	45
Graf 13 Znáte někoho, kdo přišel do kontaktu s korupčním jednáním?	46
Graf 14 Pokládáte protikorupční strategie vlády za účinné?	47
Graf 15 Myslíte si, že by městské úřady měli více informovat veřejnost o svých protikorupčních programech?	48

Seznam tabulek

Tabulka 1 Instituce nejvíce postiženy korupcí v České Republice	30
Tabulka 2 Vývoj CPI indexu za posledních 7 let	31

8 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy.....	8
---	---

9 PŘÍLOHY

Příloha 1 Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy

Preamble

Každý úředník a zaměstnanec veřejné správy je povinen při rozhodování dodržovat a ctít zákonnost všech postupů a rovný přístup ke všem fyzickým i právnickým osobám. Smyslem tohoto kodexu je vytvářet, udržovat a prohlubovat důvěru veřejnosti ve veřejnou správu. Účelem Etického kodexu úředníků a zaměstnanců veřejné správy (dále jen „Kodex“) je vymezit a podporovat žádoucí standardy chování úředníka a zaměstnance veřejné správy ve vztahu k veřejnosti a spolupracovníkům. Úředník a zaměstnanec veřejné správy zachovává věrnost zásadám práva a spravedlnosti vyplývajícím z evropského kulturního a historického dědictví, jedná v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody, zachovává úctu a loajalitu k České republice, jakož i k úřadu a ostatním úředníkům a zaměstnancům veřejné správy.

Článek 1

Zákonnost

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy plní úkoly veřejné správy v souladu s ústavním pořádkem, se zákony a ostatními právními předpisy a s právem Evropské unie, jakož i s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.
- (2) Při plnění úkolů veřejné správy jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy pouze v rozsahu zákonem svěřené pravomoci orgánu veřejné správy a v souladu s jejím účelem.

Článek 2

Rozhodování

- (1) V mezích zákona úředník a zaměstnanec veřejné správy vždy volí nejvhodnější řešení s ohledem na veřejný zájem a na rozhodné okolnosti konkrétního případu. Dbá na to, aby rozhodnutí nemohlo být z objektivního hlediska vnímáno jako nespravedlivé. Do práv osob úředník a zaměstnanec veřejné správy zasahuje jen za podmínek stanovených

zákonem a v nezbytném rozsahu, nutném k dosažení účelu sledovaného veřejným zájmem, k jehož ochraně mu byla pravomoc svěřena.

(2) Při volbě nejvhodnějšího postupu úředník a zaměstnanec veřejné správy respektuje v mezích právních předpisů též koncepce, priority a cíle úřadu, jeho vnitřní předpisy a pokyny nadřízených vydané v souladu s tímto kodexem.

Článek 3

Profesionalita

(1) Výkon veřejné správy je službou veřejnosti. Úředník a zaměstnanec veřejné správy vykonává veřejnou správu na vysoké odborné úrovni, kterou si prohlubuje průběžným studiem, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a ochoty a bez jakýchkoli předsudků, v souladu se zásadou rovných příležitostí bez ohledu na barvu pleti, pohlaví, národnost, náboženství, etnickou příslušnost nebo jiné charakteristiky. Nepřipouští diskriminaci či obtěžování. Za kvalitu své práce a za rozvíjení svých odborných znalostí je osobně odpovědný a své vzdělání si studiem průběžně prohlubuje.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná korektně s ostatními spolupracovníky i se zaměstnanci jiných orgánů veřejné správy, respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů i jiných odborníků a účinně je využívá i pro svůj odborný růst.

(3) Ve vztahu k veřejnosti jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy s nejvyšší mírou zdvořilosti, vstřícnosti a ochoty a bez jakýchkoli předsudků.

Článek 4

Nestrannost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy dbá na to, aby jeho rozhodování bylo objektivní, nestranné a přijaté řešení bylo vždy v souladu s veřejným zájmem. Při rozhodování nesmí úředník a zaměstnanec veřejné správy preferovat osobní či skupinové zájmy ani se nechat ovlivnit pozitivními či negativními vztahy ke konkrétním osobám. Úředník a zaměstnanec veřejné správy se zdrží také všeho, co by mohlo ohrozit důvěru v nestrannost jeho rozhodování.

(2) Ve shodných nebo podobných případech jedná úředník a zaměstnanec veřejné správy tak, aby mezi jednotlivými postupy nevznikaly rozdíly, jež není možno odůvodnit objektivními skutečnostmi, zejména konkrétními okolnostmi daného případu.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy vystupuje vůči účastníkům právních vztahů

objektivně tak, aby je neuváděl v omyl o jejich právech a povinnostech, informuje je srozumitelně; veškerá hodnocení provádí profesionálně, objektivně, bez emocí a bez sledování osobního prospěchu a v souladu s právem a spravedlností.

Článek 5

Rychlost a efektivita

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy vyřizuje pracovní záležitosti zodpovědně, bez zbytečných průtahů, nejpozději v zákonem stanovených lhůtách.
- (2) Při plnění jemu svěřených úkolů postupuje úředník a zaměstnanec tak, aby stranám ani úřadu nevznikaly zbytečné náklady.

Článek 6

Střet zájmů

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy svým jednáním předchází situacím, ve kterých by byl vystaven možnému střetu svého soukromého zájmu a zastávaného funkčního zařazení. Soukromý zájem zahrnuje jakoukoliv výhodu pro něj, jeho rodinu, blízké a příbuzné osoby a právnické nebo fyzické osoby, se kterými měl nebo má obchodní nebo politické vztahy.
- (2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy nesmí ohrozit veřejný zájem tím, že se bude odvolávat na svou pozici nebo funkci ve věcech, které nesouvisejí s plněním jemu svěřených úkolů při výkonu veřejné správy.
- (3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se nezúčastní žádné činnosti, která se neslučuje s řádným výkonem jeho pracovních povinností nebo tento výkon omezuje.
- (4) Pokud si úředník a zaměstnanec veřejné správy není jistý, zda jde o úkony slučitelné s jeho podílem na výkonu veřejné správy, projedná záležitost se svým nadřízeným.

Článek 7

Korupce

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy nesmí při svém rozhodování a v souvislosti s rozhodováním přijímat ani vyžadovat dary či jiná zvýhodnění pro sebe nebo někoho jiného, popřípadě jakýmkoli jiným způsobem připustit ovlivnění plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy, objektivního hodnocení věci a nestranného rozhodování. Dary nebo výhody poskytované úředníku a zaměstnanci veřejné správy zaměstnavatelem tímto nejsou dotčeny.

- (2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná tak, aby se při plnění jemu svěřených úkolů v oblasti veřejné správy nedostal do postavení, ve kterém by byl zavázán nebo se cítil být zavázán oplatit službu či laskavost, která mu byla prokázána.
- (3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se vyvaruje vztahů vzájemné závislosti a nepatřičného vlivu jiných osob (klientelismus, nepotismus), jež by mohly ohrozit jeho nestrannost.
- (4) Jakékoli korupční jednání nebo podezření na takové jednání, o kterém se úředník a zaměstnanec veřejné správy dozvěděl hodnověrným způsobem, je úředník a zaměstnanec veřejné správy povinen oznámit svému nadřízenému nebo orgánu činnému v trestním řízení. Dále je úředník a zaměstnanec veřejné správy povinen bezodkladně oznámit nabídnutí či získání neoprávněné výhody.
- (5) Ve všech případech, kdy by mohla vzniknout pochybnost, zda úředník a zaměstnanec veřejné správy postupuje v souladu s tímto článkem, informuje úředník a zaměstnanec veřejné správy svého nadřízeného a postupuje dle jeho pokynů.

Článek 8

Nakládání se svěřenými prostředky

Úředník a zaměstnanec veřejné správy vynakládá, v souladu s právními předpisy, veškeré úsilí, aby zajistil maximálně efektivní a ekonomické spravování a využívání finančních zdrojů a zařízení, které mu byly svěřeny, jakož i služeb, které mu byly poskytnuty. S těmito svěřenými prostředky nakládá efektivně a hospodárně.

Článek 9

Mlčenlivost

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy zachovává mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s plněním úkolů veřejné správy, jež by mohly poškodit nebo ohrozit činnost zaměstnavatele. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na skutečnosti, které zakládají podezření na korupční jednání.
- (2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy je povinen zachovat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl při výkonu úřední činnosti, zejména o osobních údajích nebo utajovaných informacích v rozsahu stanoveném právními předpisy, pokud není této povinnosti v souladu s právními předpisy zproštěn.

Článek 10

Informování veřejnosti

Každý úředník a zaměstnanec veřejné správy poskytuje při plnění svých úkolů pravdivé a úplné informace v souladu s právními předpisy. Informace o činnosti orgánu veřejné správy, plnění jeho funkcí, jakož i další informace určené veřejnosti sděluje za orgán veřejné správy úředník a zaměstnanec veřejné správy, který je k tomu určen.

Článek 11

Veřejná činnost

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná při výkonu veřejné správy politicky nestranným způsobem. Úředník a zaměstnanec veřejné správy nevykonává veřejnou činnost, která by mohla narušit důvěru veřejnosti v jeho schopnost nestranně plnit úkoly veřejné správy.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy se v soukromém životě vyhýbá takovým činnostem, chování a jednání, která by mohla snížit důvěru ve veřejnou správu v očích veřejnosti nebo dokonce zavdat příčinu k ovlivňování úředníka a zaměstnance veřejné správy. Jedná tak, aby jeho chování přispívalo k dobré pověsti úřadu veřejné správy.

Článek 12

Reprezentace

(1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy užívá v zaměstnání oděv, který je adekvátní jeho práci a odpovídá vážnosti jeho úřadu.

(2) Úředník a zaměstnanec veřejné správy jedná s každým ohleduplně, způsobem přiměřeným jeho sociálním schopnostem a komunikačním potřebám, a respektuje jeho individualitu. Veškerá jednání s dotčenými osobami vede úředník a zaměstnanec veřejné správy taktně a způsobem, který respektuje důstojnost těchto osob.

(3) Úředník a zaměstnanec veřejné správy svým jednáním a vystupováním podporuje důvěryhodnost a vážnost úřadu.

Článek 13

Uplatnitelnost a vymahatelnost

Kodex navazuje na základní práva a povinnosti zaměstnanců uvedené v zákoníku práce a pracovním řádu. Zásadní porušování bude posuzováno jako porušení zákoníku práce, resp. pracovního řádu se všemi z toho vyplývajícími důsledky.

Článek 14

Závěrečná ustanovení

- (1) Úředník a zaměstnanec veřejné správy dodržuje stanovené etické zásady, aktivně podporuje etické jednání a podílí se na vytváření protikorupčního prostředí. Uvědomuje si, že selhání jednotlivce v oblasti etiky má dopad na veřejnou správu jako celek, a proto jde ostatním příkladem.
- (2) Poukáže-li úředník a zaměstnanec veřejné správy oprávněně na neetické chování, nebude mít jeho jednání negativní důsledky v pracovněprávních vztazích.
- (3) Respektování zásad etiky je věcí profesionální cti úředníka a zaměstnance veřejné správy. Bez jejich dodržování a dodržování Kodexu nelze dostát profesionální povinnosti úředníka a zaměstnance veřejné správy.